

02-06-2020

Økonomiske effekter af immigration

2. Semester projekt udarbejdet på Oecon, Samf, AAU

Projektgruppe 5:

Jonas Herskind Grotian	20194058
Patrick Nicko Printz	20195998
Liridon Breznica	20196692
Morten Dahl Søndergaard	20196760
Andreas Victor Østergaard	20193119

Vejleder: Jørgen Stamhus

Juni 2020

Indhold

1. Forforståelse.....	3
2. Problemformulering	5
3. Metode	6
4. Afgrænsning.....	8
5. Indvandringen til Danmark.....	9
5.1 Typer af indvandring.....	9
5.2 Folketal	10
5.3 Opholdsgrundlag	11
5.4 Beskæftigelsesfrekvens	13
5.5 Erhvervsfrekvens.....	15
5.6 Brancher.....	17
5.7 Uddannelsesniveau	18
6. Hvordan påvirker indvandring arbejdsmarkedet?	20
6.1 Den neoklassiske arbejdsmarkedsteori.....	20
6.2 Empiriske undersøgelser om løn og beskæftigelse.....	23
6.3 Delkonklusion.....	26
7. Indvandring og de offentlige finanser	27
7.1 Skattebetalinger per person 2004	27
7.2 Overførselsindkomst 2004	28
7.3 offentlige forbrug 2004.....	30
7.4 Nettooverførsler til den offentlige sektor	31
7.5 Nettooverførsler for 2005-2008	32
7.6 Udvikling fra 2008-2014	32
7.6.1 Finansministeriet 2014	36
7.6.2 Fra 2014 til 2018 Finansministeriets rapporter.....	37
7.7 Delkonklusion.....	39
8. Diskussion	41
8.1 Danmark i forhold til Norge og Sverige	42
8.1.1 Folketal	42
8.1.2 Beskæftigelses- og erhvervsfrekvens.....	43
8.1.3 Uddannelse	44
8.2 Danske tiltag på integrationspolitik	45
8.2.1 Virksomhedspraktik.....	45
8.2.2 Løntilskud	46

8.2.3 Lavere mindsteløn	47
8.2.4 Styrke forskerordningen	48
8.2.5 Beløbsordningen	49
9. Konklusion	50
10. Referencer.....	52

1. Forforståelse

Immigration er et stort emne over hele verden, og det er noget mange af de vestlige lande har kunnet mærke til. Nogle lande har fået en gevinst ved immigration, mens immigration for andre lande er en byrde. (Nissen, 2015) Folk immigrerer af mange forskellige årsager. Dette kan være pga. arbejde, undertrykkelse, studie eller krig. Undersøger man hvor mange der ikke bor i deres fødeland mere, så kan man finde frem til at over 200 millioner er immigreret til et andet land, svarende til omkring 3% af verdensbefolkning i 2017. (Borjas G. J., The economics of immigration, 1994) Hvis man undersøger immigrationen i Skandinavien, så er omkring 18% af den skandinaviske befolkning immigranter og efterkommere, flest findes der i Sverige, som har omkring 2.1 millioner immigranter og efterkommere, mens i Danmark opholder sig der omkring 700.000 immigranter og efterkommere. (Bjerre, Drescher, & Tofting, 2019). I Danmark svarer det til 13% af befolkningen er af anden herkomst. I den offentlige debat om indvandrere er der stor usikkerhed om, hvorvidt det er en økonomisk byrde eller ej for den danske samfundsøkonomi, at vi tager imod flygtninge. F.eks. skriver Jyllands Posten at:

“Regeringen har advaret om, at det stigende antal flygtninge vil koste statskassen milliarder af kroner de kommende år. Men Finansministeriet vurderer, at tabet på længere sigt vil blive vendt til et samlet plus.” (Ritzau, 2016)

En positiv vinkling på indvandring, kan findes på lang sigt. Et eksempel på en gevinst indvandringen kan give, er når Danmark tager imod indvandringen kan det være med til at øge arbejdsudbuddet, hvilket vil øge produktionen i samfundet og BNP vil dermed vokse. Men samtidig med det relativt positive syn på indvandring er der samtidig mange der mener det koster for meget af dansk økonomi at række hånden ud til flygtninge.

Kristian Thulesen Dahl skrev bl.a. i 2017 i en kommentar til finansministeriets analyse, at *“Analysen viser endnu engang, at ikke-vestlig indvandring til Danmark er en kæmpestor belastning. En trussel imod vort velfærdssamfund.”* (Dahl, 2017) Altså mener Kristian Thulesen Dahl at indvandrere er en belastning for den danske økonomi og velfærdssamfund.

Hertil er der altså både for og imod indvandring set fra et økonomisk perspektiv, hvilket er med til at skabe splid i spørgsmålet om det er en byrde eller gevinst at tage flygtninge ind.

Denne splid er en af de væsentligste grunde til hvorfor vi vælger at klargøre det økonomiske aspekter af indvandringen til Danmark. For at skabe klarsyn om de økonomiske fordele og ulemper forbundet med indvandring.

2. Problemformulering

Hvilke økonomiske effekter har immigrationen haft for den danske samfundsøkonomi?

Hvordan har migrationen til Danmark udviklet sig over de sidste 20 år?

- Hvordan påvirker indvandring arbejdsmarkedet?
- Er det korrekt, at indvandring er en økonomiske byrde for de offentlige finanser?

Diskuter hvorvidt Danmark håndterer immigration i forhold til de andre skandinaviske lande.

- Hvordan kan integrationen på arbejdsmarkedet forbedres?

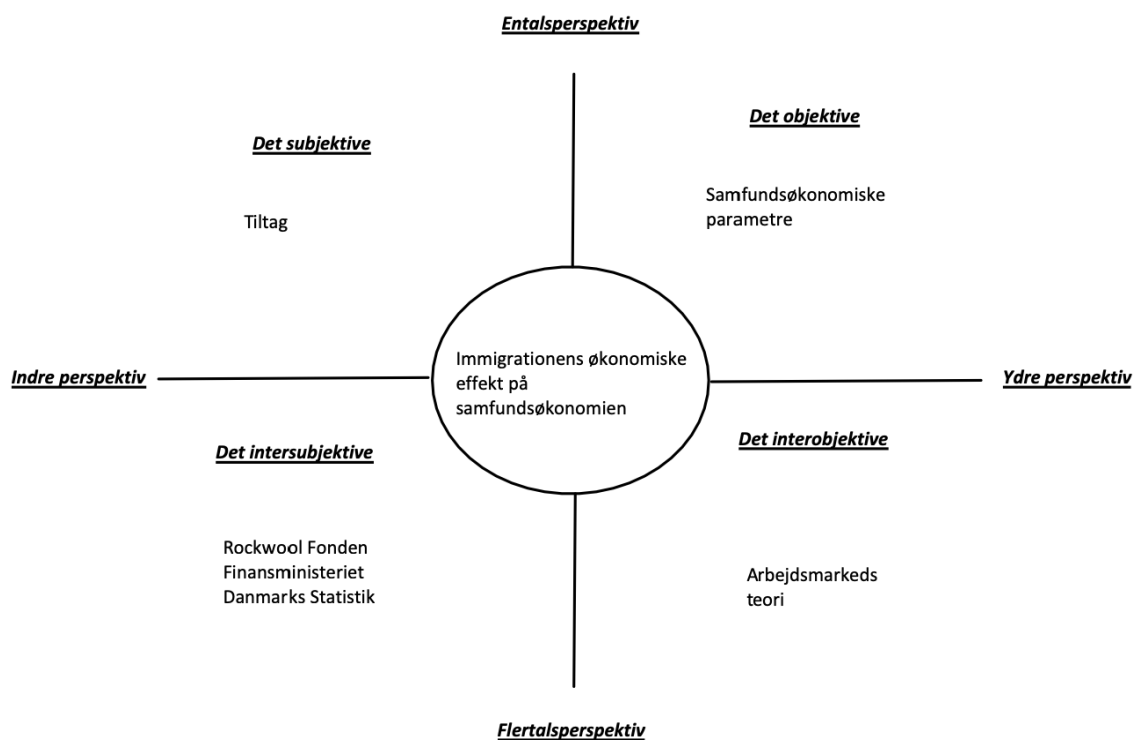
3. Metode

Projektet vil i stort omfang benytte kvantitativt empiri til besvarelse på problemformulering. Den kvantitative empiri benyttes, da problemformuleringen i større grad omhandler samfundsøkonomien, hvilket vi ud fra nogle makroøkonomiske tal vil belyse. Opgaven vil desuden i stor udstrækning benytte registerbaseret data fra blandt andet Danmarks Statistik, men samtidig også benytte empiriske undersøgelser som Rockwool Fonden og Finansministeriet. Samtidig benyttes der i en komparativ del med Sverige og Norge, survey undersøgelser fra OECD.

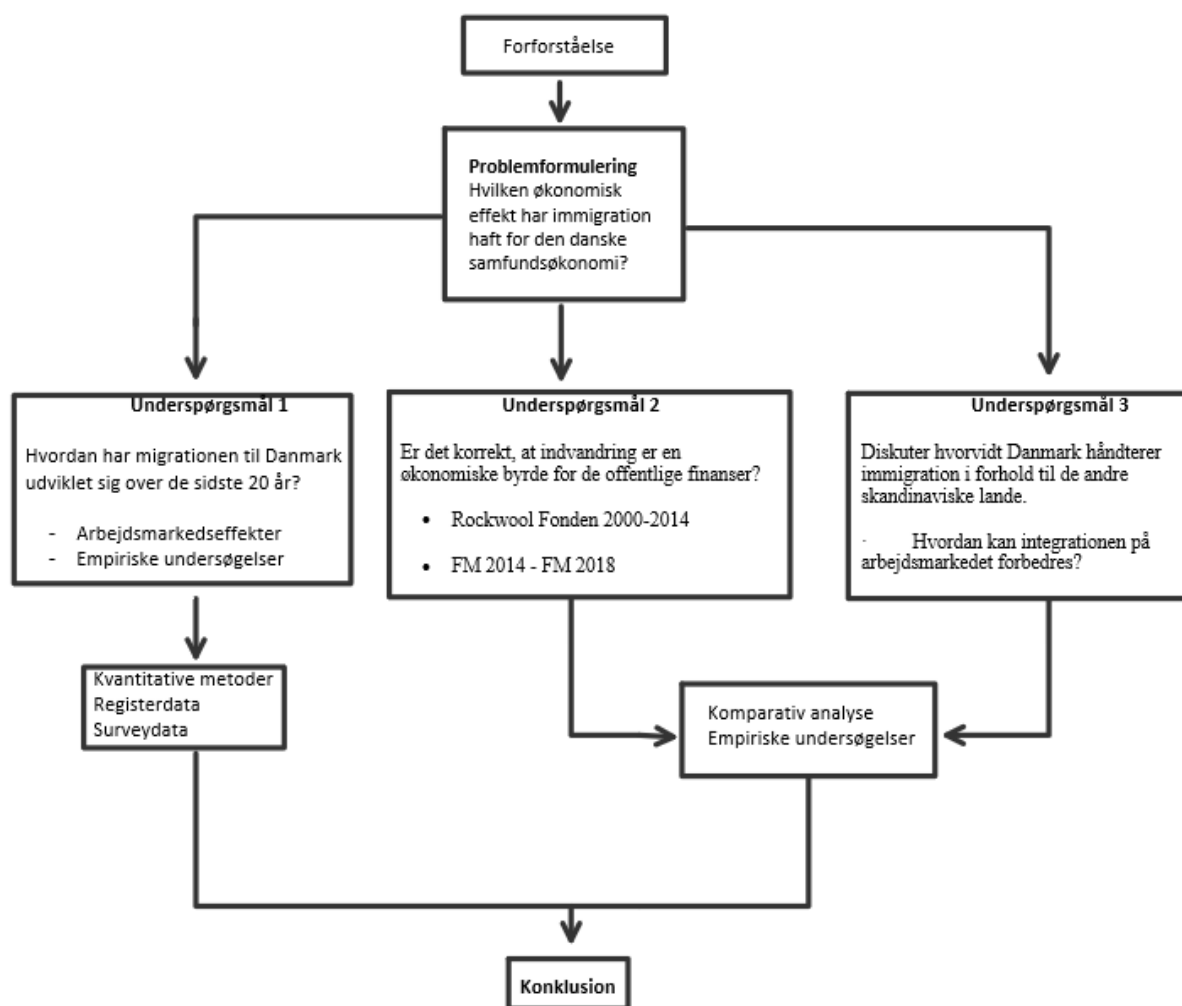
Der er benyttet kvantitative data frem for empiriske undersøgelser i en så vis grad det er muligt. Dette er for at opnå den mest nøjagtige besvarelse.

Opgaven er i overvejende udstrækning komparativ i dets analyse og redegørelse. Vi sammenligner vestlige og ikke-vestlige indvandreres kvantitative data med hinanden, samtidig med vi benytter danskernes data som målestok for hvor godt de er integreret.

Kvadrantmodel:

Designskema:

4. Afgrænsning

Vi vælger i projektet at tage afstand fra kulturelle og sociale effekter som indvandring medfører. Vi vil udelukkende belyse de økonomiske effekter af indvandring. I sammenhænge hvor sociale og kulturelle perspektiver spiller en økonomisk rolle, vælger vi at inddrage vi dem.

Illegal indvandring er ikke noget vi i rapporten vedrører da det sker i så minimalt et omfang i Danmark, samtidig med det er svært at estimere antallet af illegale indvandrere.

Vi vælger at afgrænse os fra andre lande end Sverige, Norge og Danmark. Dette er med henblik på at landene i stor udstrækning minder om hinanden. Vi tager samtidig afstand til politiske tiltag i Sverige og Norge, da det er vanskeligt at sammenligne tiltag fra forskellige lande, da der er flere forskellige faktorer der spiller ind i tiltagendes virkning. Samtidig har der været begrænset information vedr. norske og svenske tiltag, samt datamængden de vedrører.

Efterkommere inddrages i et omfang der giver mening. Hovedpointen i opgaven er at belyse indvandrerens påvirkning på Danmark.

Vi afgrænser os på tid, da vi gerne vil belyse den seneste udvikling, samt komme så nærliggende i dag som muligt.

5. Indvandringen til Danmark

Når mennesker vælger at flytte fra et land til et andet, kan det skyldes flere forskellige ting. Nogen vælger at flytte pga. uroligheder i hjemlandet, andre pga. bedre levevilkår, studie eller arbejde. Derfor kategoriseres indvandring i forskellige typer af indvandring.

5.1 Typer af indvandring

For at belyse indvandringens effekter på samfundsøkonomien i et land, er det vigtigt at pointere, at der er forskellige typer af indvandring afhængigt af deres opholdsgrundlag. Den type af indvandring, som økonomisk set giver størst gevinst er arbejdskraftindvandring, da de betaler skat.

En anden positiv effekt af arbejdskraftindvandring kan have i et land, er at virksomhederne får adgang til mere arbejdskraft og det kan medføre at virksomhederne begynder at foretage flere og større investeringer. Arbejdskraftindvandring forudsætter dog, at der er ledige arbejdspladser i tilflytningslandet. Derfor vil arbejdskraftindvandring kun forekomme hvis der er ledige arbejdspladser. (Gerdes, Schultz-Nielsen, & Wadensjö, 2011)

En anden type for indvandring er flygtninge. De udgør en stor gruppe af indvandrere og giver et større økonomisk tab, da de ikke kommer for at arbejde, men mere fordi de har været nødt til at flytte til et andet land. Denne type for indvandring kan derfor være nogle, som ikke har de evner eller erfaringer, som bliver efterspurgt på arbejdsmarkedet. Det økonomiske tab kan gå hen og blive en gevinst på lang sigt. Dette kommer an på hvordan modtagerlandet tager imod flygtninge. Da en stat godt kan hjælpe dem med at blive en del af arbejdsmarkedet, som kan være ved at give den mulighed for at lære sproget i landet, eller give dem erfaringer ved at give dem noget arbejde i det offentlige. (Gerdes, Schultz-Nielsen, & Wadensjö, 2011)

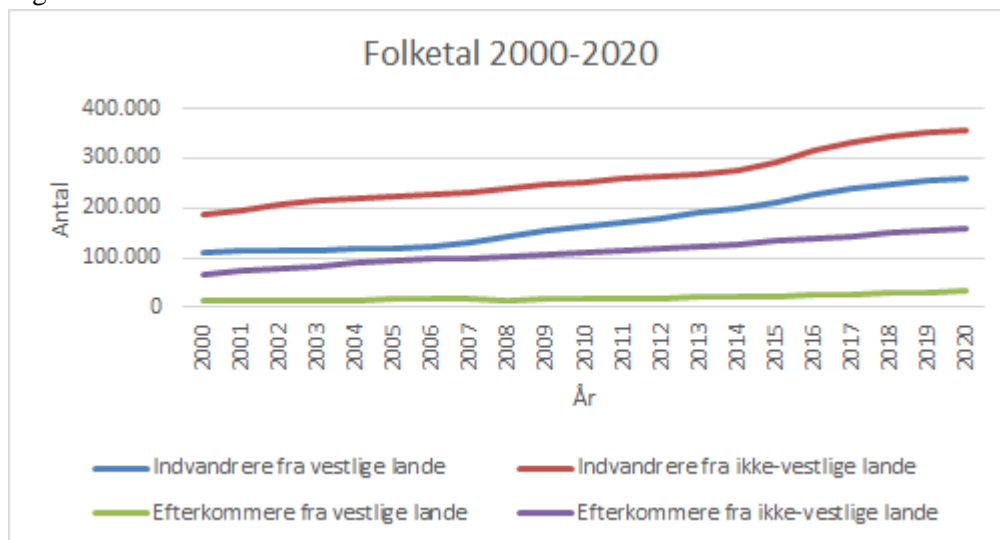
En tredje type af indvandring er familiesammenføring. Her kan det f.eks. være mand, kone eller børn til en arbejdskraftindvandrer eller flygtninge indvandrer, som tillades at komme til landet, for at deres familie kan være sammen igen. Muligheden for at familiesammenførte indvandrere kan komme i beskæftigelse, afhænger af deres uddannelse, erhvervs erfaringer og om den de bliver familiesammenført til, kan hjælpe dem med at komme ind på arbejdsmarkedet. Derfor er det svært at vurdere om familiesammenførte giver en økonomisk gevinst eller tab på sigt. (Gerdes, Schultz-Nielsen, & Wadensjö, 2011)

En fjerde type af indvandring, er indvandrere som kommer til landet for at studere. Denne type af indvandring vil på kort sigt give et økonomisk tab i et land, som Danmark, da staten finansierer deres uddannelse. Men hvis indvandrerne vælger at blive i landet efter de har fuldført deres studie og kommer ud på arbejdsmarkedet, så vil de gennem betaling af skat, kunne vende det økonomiske tab til at blive en gevinst for Danmark, hvilket er en avanceret arbejdskrafts immigration. (Gerdes, Schultz-Nielsen, & Wadensjö, 2011)

5.2 Folketal

Disse forskellige typer af indvandring har man også oplevet i Danmark gennem de sidste 20 år hvor antallet af indvandrere har ændret sig markant.

Figur 5.2.1

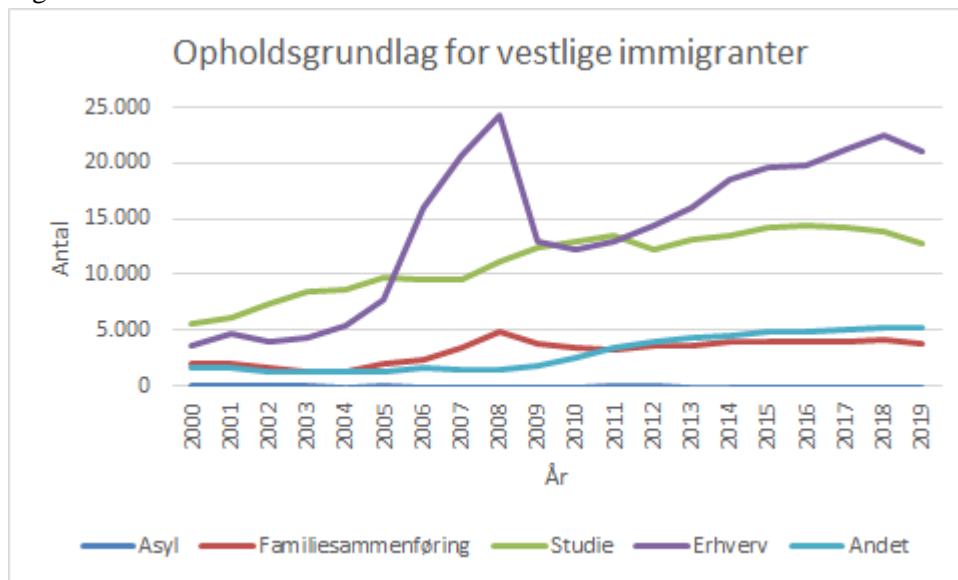
Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra Danmarks Statistik (Danmarks Statistik)

I figur 5.2.1 fremgår der en stigning i antallet af indvandrere og efterkommere, opdelt efter herkomst, fra år 2000 til år 2020. Figuren viser, at der er flere ikke-vestlige indvandrere end vestlige indvandrere, og at dette ikke har ændret sig siden år 2000. Antallet af indvandrere skyldes både arbejdsrelateret indvandring, asyl og studie.

Derfor giver det anledning til at belyse hvilket opholdsgrundlag der ligger for at indvandre til Danmark, hvilket fremgår i figur 5.3.1 og 5.3.2, som er for perioden 2000-2019.

5.3 Opholdsgrundlag

Figur 5.3.1

Kilde: Egen beregninger med inspiration fra Danmarks statistik (Danmarks Statistik)

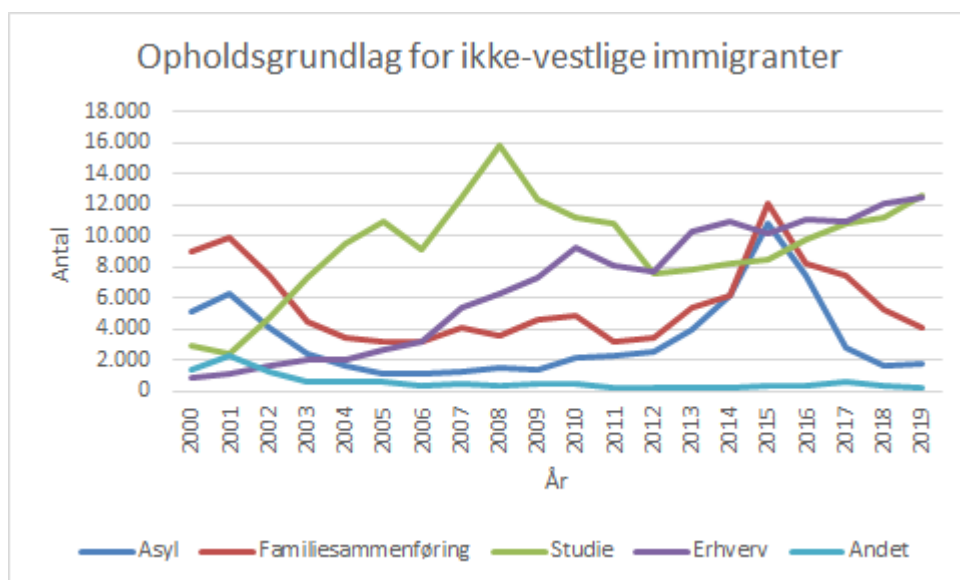
Det fremgår af figur 5.3.1, at vestlige immigranter oftest befinder sig i Danmark pga. studie i år 2004 til 2005. I år 2004 kommer østudvidelsen og som følger heraf stiger antallet af indvandrere, der kommer for at arbejde, markant. (Den Europæiske Union, u.d.)

Erhverv er efter år 2004 det hyppigste grundlag for at opholde sig i Danmark. Faldet i erhverv omkring år 2008 skyldes konjunkturændringer som følge af finanskrisen.

Antallet af studerende stiger over hele perioden fra 2000 til 2019 og er i 2019 den næst hyppigste grundlag for ophold i Danmark.

Hvad angår familiesammenføring og andet, så er der ingen af de grundlag der stiger markant, dog er de gradvist voksede siden år 2000. Asyl er næsten ikke tilstedeværende, men falder dog fra år 2000 til 2019.

Figur 5.3.2

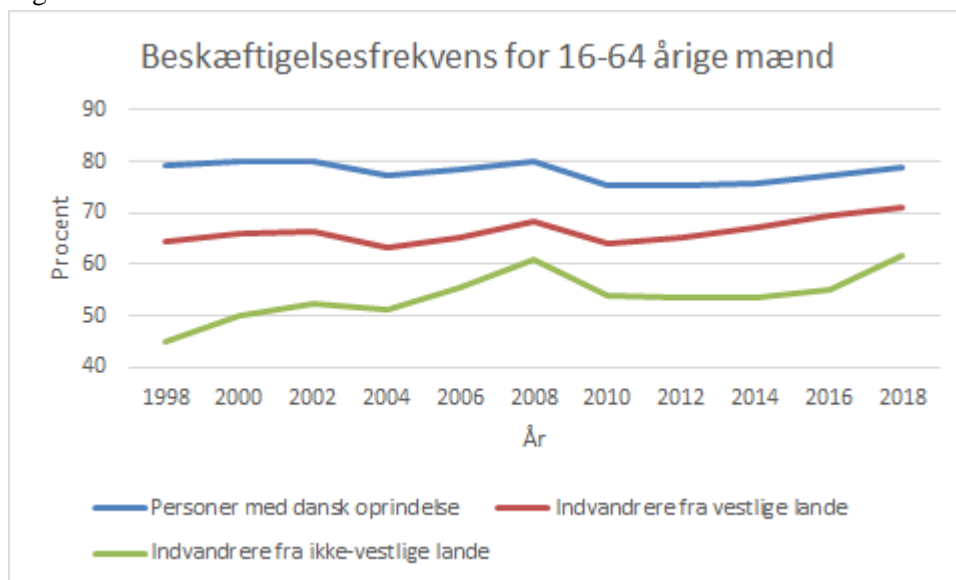
Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra Danmarks Statistik (Danmarks Statistik)

Som det fremgår af figur 5.3.2 har opholdsgrundlaget for immigranter fra ikke-vestlige lande ændret sig siden år 2000. Tilbage i år 2000 udgjorde asyl og familiesammenføringer 73% af alle opholdsgrundlag, hvor studie, erhverv og andet udgjorde de resterende. Dette ændrer sig dog markant i løbet af 00'erne hvor opholdsgrundlaget studie og erhverv begynder at stige væsentligt. I 2007 udgjorde opholdsgrundlaget studie 53 % og erhverv 23 %, hvor familiesammenføringer og asyl tilsammen kun udgjorde 23 %. Generelt kan man se, at erhverv spiller en større rolle blandt ikke-vestlige immigranter fra 2004 til 2019. Dette ændres i 2015, hvor asyl og familiesammenføringer udgjorde 55 % af alle opholdsgrundlag.

Erhverv er det eneste opholdsgrundlag, der direkte er forbundet med antal beskæftigede, antaget at de finder arbejde. Studerende, familiesammenføring, asyl og andet indgår ikke som beskæftigede. Dette giver anledning til at undersøge udviklingen af beskæftigelsesfrekvensen blandt indvandrere som illustreres i figur 5.4.1

5.4 Beskæftigelsesfrekvens

Figur 5.4.1

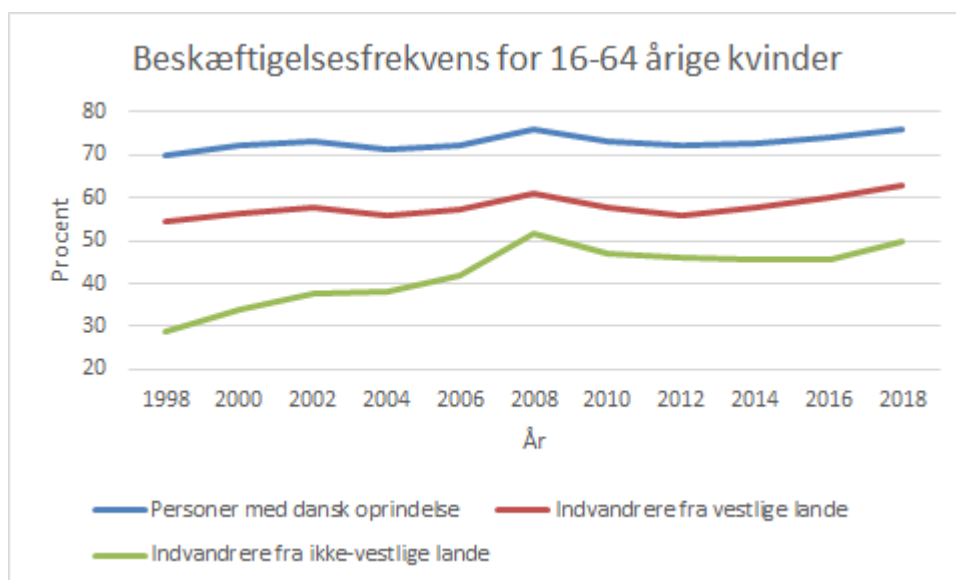
Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra Danmarks statistik (Danmarks Statistik)

Beskæftigelsefrekvensen for mænd af dansk oprindelse, har været markant højere end frekvensen blandt mænd fra ikke-vestlige lande. Mænd fra vestlige lande følger relativt tæt frekvensen for dansk oprindelse. Specielt i perioden fra 2008 til 2016 har frekvensen for mænd af vestlig oprindelse nærmet sig frekvensen for dansk oprindelse.

Beskæftigelsen blandt ikke-vestlige mænd i alderen 16-64 er lavest igennem alle årene, trods en markant stigning fra år 1998 til 2018.

Dog er det værd at bemærke, at opholdsgrundlag for ikke-vestlige har ændret sig gennem tiden. Antallet er næsten fordoblet, men beskæftigelsesfrekvensen er steget proportionelt med antallet. Udviklingen blandt mændenes beskæftigelsesfrekvens kan derfor være præget af forskellige faktorer. Frekvensens udvikling for mænd, er nogenlunde den samme som for kvinderne som fremgår i figur 5.4.2.

Figur 5.4.2

Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra Danmarks statistik (Danmarks Statistik)

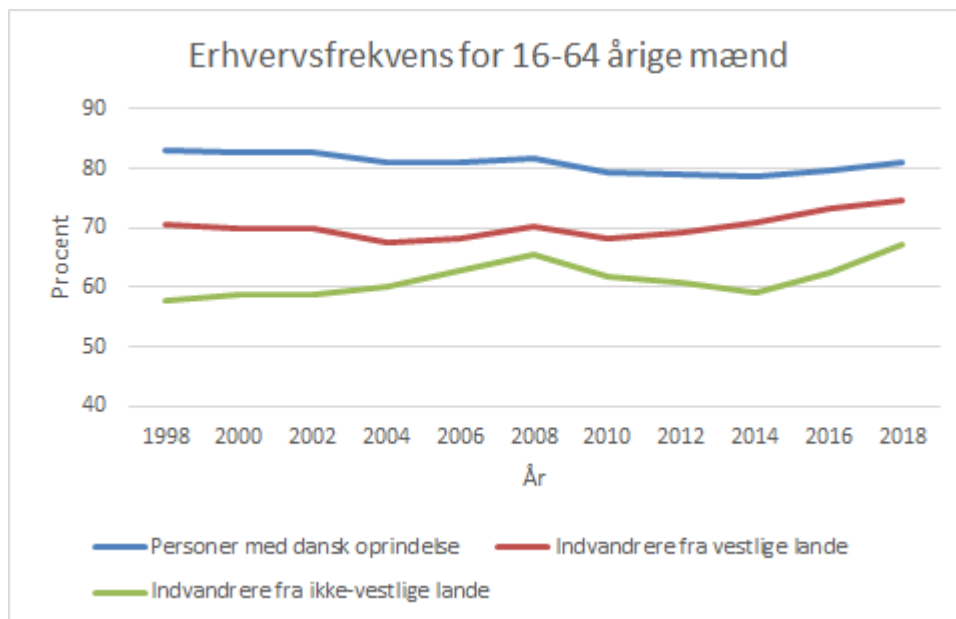
For kvinderne med ikke-vestlige baggrund fremgår der en stigning i beskæftigelsen fra 1998 til 2008, hvor den var på omkring 50 %. Efterfølgende har det dog været faldende indtil 2016, hvor man igen oplevede en stigning. I 2018 fremgår det at beskæftigelsesfrekvensen, trods at være under den danske og vestlige beskæftigelsesfrekvens, stadig er betydeligt nærmere den danske, end i 1998.

Beskæftigelsesfrekvensen blandt kvinder fra vestlige lande oplever i perioden også en udvikling, som følger beskæftigelsesfrekvensen blandt personer af dansk oprindelse. Frekvensen forbliver dog lavere end personer af dansk oprindelse.

Beskæftigelsesfrekvensen er samtidig med at være et udtryk for hvor stor en andel af grupperne der er i beskæftigelse, også et parameter hvori det fremgår hvor stor en andel der bidrager til det offentlige. Er man ikke i beskæftigelse bidrager man ikke til det offentlige, og kan i større omfang betragtes som en nettoudgift. Erhvervsfrekvensen belyser hvor stor en andel af gruppen der står til rådighed og potentielt kunne komme i beskæftigelse. Erhvervsfrekvensen blandt mænd, opdelt efter herkomst i alderen 16 til 64-årige, er illustreret i figur 5.5.1

5.5 Erhvervsfrekvens

Figur 5.5.1

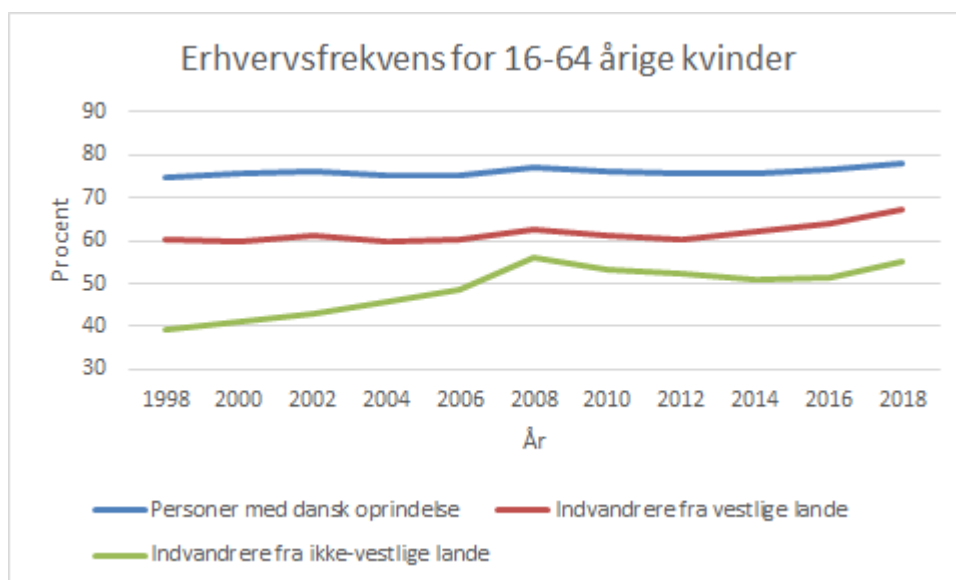
Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra (Danmarks Statistik)

For personer af dansk oprindelse er erhvervsfrekvensen omkring 80% for hele perioden, hvilket ikke er betydeligt højere end beskæftigelsesfrekvensen. At erhvervsfrekvensen er høj, antyder at en stor del af personer af dansk oprindelse står til rådighed for arbejdsmarkedet. Blandt personer af vestlig oprindelse, er andelen af personer der står til rådighed steget fra 71% i 1998 til 75% i 2018. Erhvervsfrekvensen blandt ikke-vestlige har også været stigende i perioden. I 1998 var erhvervsfrekvensen på 58% og stiger til 67% i 2018. Både vestlige og ikke-vestlige har haft en stigning i perioden 1998 til 2018.

Den samme tendens forekommer også blandt erhvervsfrekvensen mellem kvinder, hvilket er anvist i figur 5.5.2.

Figur 5.5.2

Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra (Danmarks Statistik)

Erhvervsfrekvensen for kvinder med dansk oprindelse har været omkring 75 til 78 % i perioden. Kvinder fra vestlige lande har haft en stigning fra 60 til 67% i perioden 1998 til 2018, den største stigning fremgår for kvinder fra ikke-vestlige lande, som her har en stigning fra 40-55%. Stigningen blandt kvinder fra ikke-vestlige lande, der står til rådighed for arbejdsmarkedet.

Da det nu er belyst, at beskæftigelsen blandt indvandrere samt andelen, som står til rådighed for arbejdsmarkedet, er steget i perioden, giver det anledning til at belyse hvilke brancher, de bliver beskæftigede indenfor. Opdelingen er illustreret i figur 5.6.2 – 5.6.3

5.6 Brancher

Figur 5.6.1

Indvandrere fra vestlige lande	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Landbrug, skovbrug og fiskeri	3.677	3.932	4.370	5.053	5.801	6.392	6.847	7.286	7.259	7.868	7.448
Industri, råstofindvinding og forsyningsvirksomhed	13.441	11.764	11.737	12.713	12.899	13.350	14.523	16.124	17.943	19.485	20.814
Bygge og anlæg	3.982	3.334	3.071	3.468	3.961	4.273	5.305	6.616	7.296	8.076	9.007
Handel og transport mv.	18.216	17.905	19.048	20.588	21.863	23.694	26.232	28.853	31.597	33.854	36.161
Information og kommunikation	3.337	3.188	3.334	3.567	3.777	4.117	4.630	5.471	6.004	6.592	7.354
Finansiering og forsikring	1.706	1.550	1.538	1.568	1.559	1.685	1.753	1.859	2.114	2.476	2.774
Ejendomshandel og udlejning	871	883	1.008	1.058	1.063	1.095	1.133	1.272	1.344	1.383	1.420
Erhvervsservice	13.076	13.463	14.602	15.656	17.109	18.814	20.673	22.841	24.895	26.159	28.025
Kultur, fritid og anden service	4.126	4.172	4.141	4.255	4.381	4.560	4.768	5.052	5.394	5.665	5.970
Uoplyst aktivitet	353	274	190	192	198	203	226	189	170	180	149

Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra Danmarks Statistik (Danmarks Statistik)

Figur 5.6.2

Indvandrere fra ikke-vestlige lande	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Landbrug, skovbrug og fiskeri	3.799	3.756	3.132	2.981	2.998	3.276	3.567	3.687	3.822	4.534	5.296
Industri, råstofindvinding og forsyningsvirksomhed	17.511	13.562	12.605	12.807	12.478	12.396	13.091	13.651	15.001	16.737	18.294
Bygge og anlæg	2.153	1.708	1.577	1.712	1.715	1.750	2.005	2.388	2.894	3.464	3.965
Handel og transport mv.	38.455	36.105	36.038	37.071	37.042	37.952	39.494	41.733	45.731	49.262	52.796
Information og kommunikation	2.704	2.576	2.838	3.042	3.079	3.138	3.425	3.906	4.528	4.787	5.516
Finansiering og forsikring	1.382	1.274	1.252	1.300	1.320	1.385	1.458	1.517	1.655	1.862	2.046
Ejendomshandel og udlejning	944	951	1.013	1.058	975	995	997	1.065	1.190	1.244	1.322
Erhvervsservice	20.823	19.240	19.049	18.559	18.988	19.630	20.852	22.535	24.941	26.806	28.637
Kultur, fritid og anden service	6.671	7.279	7.393	7.493	7.261	7.416	7.772	7.924	8.092	8.592	9.087
Uoplyst aktivitet	622	373	253	197	198	199	241	160	171	197	165

Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra Danmarks Statistik (Danmarks Statistik)

En stor del af indvandrere fra vestlige og ikke-vestlige lande som kommer til Danmark, kommer i beskæftigelse indenfor brancherne “landbrug, skovbrug og fiskeri”, “Bygge og anlæg”, “handel og transport mv.”, “Information og kommunikation” og “Erhvervsservice”. Branchen “Landbrug” har oplevet en stor stigning i antal fra 2008 til 2018. For vestlige er den steget med 3.771 personer og for ikke-vestlige er der sket en stigning på ca. 1.500. Industribranchen har oplevet en stigning i antal fra 2008 til 2018. Her fremgår der en stigning på 7.373 personer. For ikke-vestlige personer fremgår der en mindre stigning fra 2008 til 2015 på 783 ikke-vestlige personer.

“Bygge og anlæg” er samtidig en branche der også har oplevet en større stigning i antallet af indvandrere. I denne branche er der sket en stigning på ca. 6.000 af vestlige indvandrere, mens der er været en stigning på 1.812 ikke-vestlige indvandrere.

Handel og transport mv. er den branche, hvor antallet er steget mest i perioden 2008 til 2018. I 2008 var der 18.216 vestlige indvandrere inden for denne branche. Dette stiger til ca. 36.000 i 2018. Branchen Handel og transport mv. har næsten oplevet en fordobling af vestlige indvandrere. Indvandrere fra ikke-vestlige lande er også meget beskæftigede i denne branche. Antallet af indvandrere fra ikke-vestlige lande gik fra 38.455 i 2008 til ca. 53.000 i 2018.

I branchen “Information og kommunikation” er der sket en stigning af antallet både af vestlige indvandrere og ikke-vestlige indvandrere. Der er henholdsvis sket en stigning i antal på 4.017 for vestlige og ca. 3.000 for ikke-vestlige.

Antallet er personer af vestlig oprindelse, der er beskæftigede i branchen Erhvervsservice, er siden 2008 steget med næsten 15.000 personer i 2018. Modsat er kun 7814 personer af ikke-vestlig oprindelse. Dog udgør de omtrent det samme antal i 2018, hvor antal vestlige indvandrere i branchen var 28.025 personer og ikke-vestlige indvandrere var 28.637 personer. Altså omtrent det samme antal i 2018, men stigningen blandt vestlige indvandrere der er i branchen, er siden 2008 steget mere end for ikke-vestlige.

Forhenværende gennemgang af brancher fokuserer ikke direkte på diversiteten i uddannelsesniveautet blandt indvandrere og danske oprindelse. Forskellen på uddannelsesniveautet, er f.eks. en af de faktorer der spiller ind i arbejdernes marginalprodukt. Ser vi f.eks. på tallene fra 2019, ser vi at der er flere danskere der har højere uddannelsesniveau end indvandrere.

5.7 Uddannelsesniveau

Figur 5.7.1

Højeste fuldførte uddannelse for personer 25-64 årige mænd. 2019	Vestlige indvandrere	Ikke-vestlige indvandrere	Dansk oprindelse
I alt, antal	95.568	128.810	1.254.977
Grundskole, %	6	31	19
Almengymnasial uddannelse, %	8	9	6
Erhvervsfaglig uddannelse, %	24	18	41
Kort videregående uddannelse, %	9	5	7
Mellemlang videregående uddannelse, %	17	12	12
Bachelor, %	1	2	2
Lang videregående uddannelse, %	25	16	12
Uoplyst uddannelse, %	9	6	1

Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra (Danmarks Statistik, 2019)

Figur 5.7.2

Højeste fuldførte uddannelse for personer 25-64 årige kvinder. 2019	Vestlige indvandrere	Ikke-vestlige indvandrere	Dansk oprindelse
I alt, antal	82.484	139.444	1.236.898
Grundskole, %	6	30	15
Almengymnasial uddannelse, %	7	9	6
Erhvervsfaglig uddannelse, %	17	20	33
Kort videregående uddannelse, %	7	5	5
Mellemlang videregående uddannelse, %	23	16	25
Bachelor, %	2	2	3
Lang videregående uddannelse, %	30	13	13
Uoplyst uddannelse, %	7	5	1

Kilde: Egen beregning med inspiration fra (Danmarks Statistik, 2019)

I 2019, var størstedelen blandt indvandrere fra vestlige lande, folk der havde en lang videregående eller erhvervsfaglig uddannelse. Blandt mændene, var 24% af vestlige indvandrere i 2019 folk med erhvervsfaglig uddannelse og 25% havde en lang videregående uddannelse. Samtidig var der 17% på mellemlang videregående og relativt få 6% og 8%, på henholdsvis grundskole og gymnasialt uddannelsesniveau.

For kvinderne tegner sig her samme billede, med 30% og 23% på lang- og mellemlang videregående, samt 17% erhvervsfaglig uddannelse. Samtidigt relativt få der havde et lavt uddannelsesniveau, her 6% og 8% som havde grundskole og gymnasial uddannelse, som det højeste.

Uddannelsesniveauet blandt de vestlige indvandrere og danskernes niveau var meget sammenlignelige. For danske mænd gjaldt det at, 24% havde enten lang- eller mellemlang videregående uddannelse.

Samtidig med at 33% havde en erhvervsfaglig uddannelse. Her ser vi dog, at for danske mænd, var procentdelen af personer med grundskole og gymnasialt uddannelsesniveau større end for vestlige indvandrere. Henholdsvis 19% grundskole og 6% gymnasial.

For danske kvinder var uddannelsesniveauet i store træk det samme. Her var der kun 33% der havde taget en erhvervsfaglig uddannelse, men modsat flere der havde taget en mellemlang uddannelse, heraf 25%.

For gruppen af ikke-vestlige indvandrere, var situationen en lidt anden. Her fremgår det for mændene, at 31% og 9% havde henholdsvis grundskole og gymnasial uddannelse som det højeste uddannelsesniveau. Derudover var der færre ikke-vestlige der tog en erhvervsfaglig uddannelse, eftersom 18% tog en erhvervsfaglig uddannelse. Sammenlignet med danskere var dette betydeligt lavere og stadig under niveauet blandt vestlige indvandrere. Dog tog en større andel af ikke-vestlige mænd længere videregående uddannelser nemlig 16% i forhold til danskerne 12%.

For kvinderne gjaldt omtrent det samme, at flere havde grundskole og gymnasial uddannelse som det højeste, henholdsvis 30% og 9%. Sammenlignet med danskere, tog færre kvinder fra ikke-vestlige lande en erhvervsfaglig uddannelse, nemlig blot 20%.

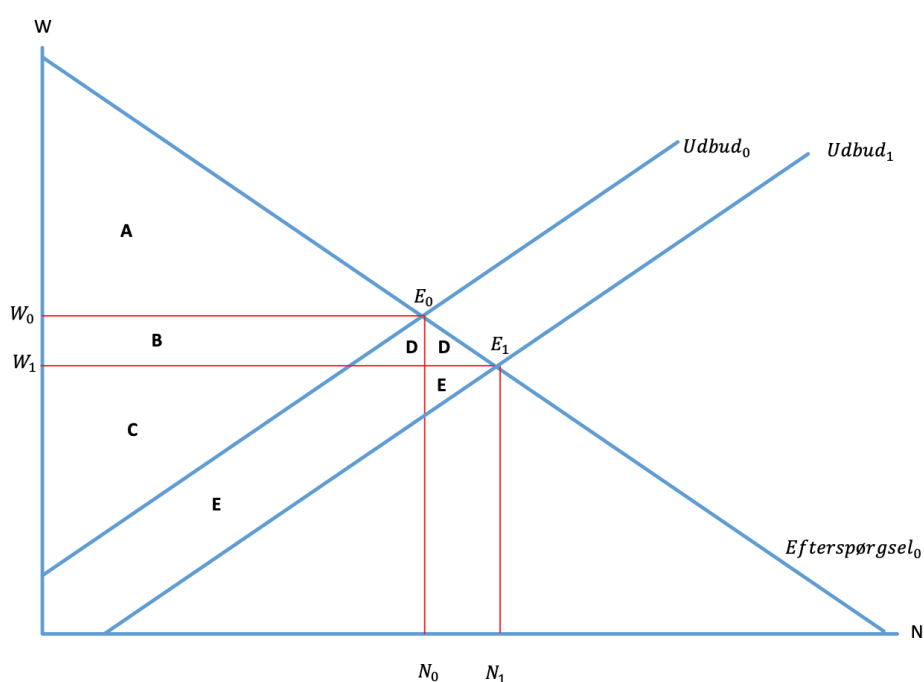
6. Hvordan påvirker indvandring arbejdsmarkedet?

For at finde ud af hvilke samfundsøkonomiske effekter indvandring har er det nærliggende at undersøge hvordan indvandringen kan påvirke arbejdsmarkedet, da arbejdsmarkedet har en stor betydning for samfundsøkonomien.

Derfor vil dette afsnit undersøge hvordan indvandringen kan påvirke et lands løn- og beskæftigelsesniveau. Det er tidligere fastslået, at der de seneste 20 år er sket en stigning af antallet af indvandrere i Danmark. Derfor vil der blive præsenteret for den neoklassiske arbejdsmarkedsteori. Afslutningsvist inddrages empiriske undersøgelses resultater.

6.1 Den neoklassiske arbejdsmarkedsteori

Figur 6.1.1, Perfekte Substitutter

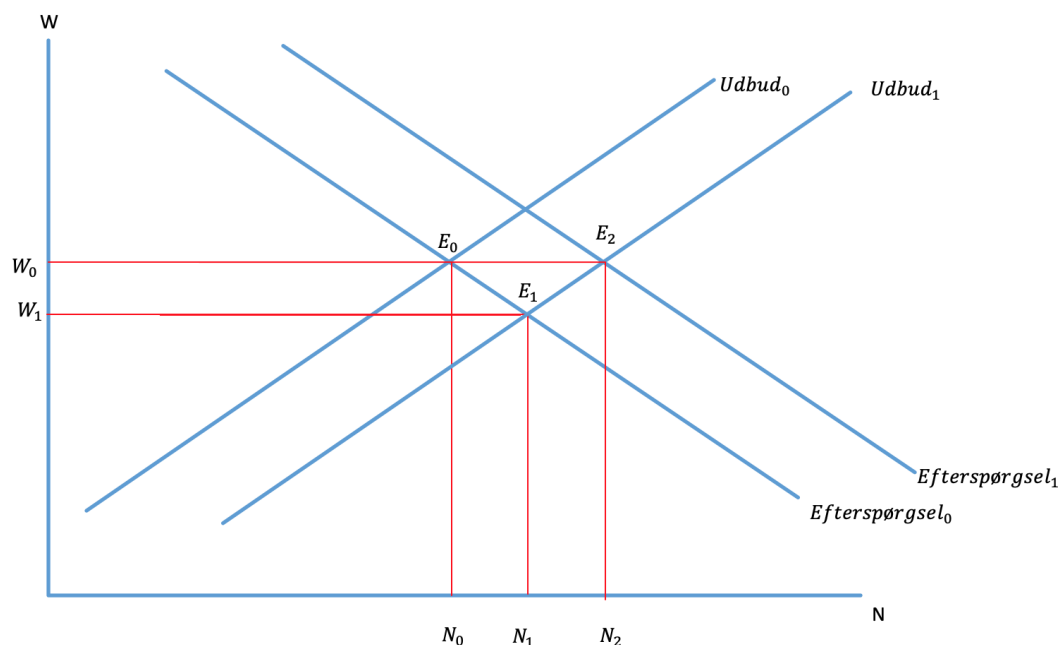

Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra (Borjas G. , 2020) og (Foged, Positive effekter af diversitet, 2014)

Som det fremgår af figur 6.1.1, vil en øget immigration på arbejdsmarkedet, hvor alle er perfekte substitutter, betyde et øget arbejdsudbud. Dette vil betyde, at udbudskurven vil blive rykket til højre. Som følge af det øgede udbud, vil beskæftigelsen stige fra N_0 til N_1 . Når beskæftigelsen på et arbejdsmarked stiger, falder marginalproduktet for den enkelte arbejder, hvilket medfører et lønfald fra W_0 til W_1 . Effekten af indvandring i et arbejdsmarked hvor indvandrere fungerer som perfekte substitutter findes ved at undersøge fordelingen af arealerne. Før immigrationen var arbejderens overskud $B + C$, hvor arbejderens overskud

efter immigration kun er arealet C. Arealet E udgør indvandrerne overskud og arealet D er samfundets overskud som følge af immigration. Derfor kan vi se på modellen hvor indvandrerne fungere som perfekte substitutter for de indfødte, at lønnen falder, mens nationalindkomsten overordnet stiger ved immigration fordi man får arealet D. Eftersom lønnen falder, vil det betyde, at profitten blandt kapitalejerne vil stige. Derfor må det betyde, at det er kapitalejerne der får arealerne A, B og D. Det vil på kort sigt give kapitalejerne højere profit og dermed vil der blive foretaget flere kapitalinvesteringer

Figur 6.1.3, Perfekte substitutter på lang sigt

Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra (Borjas G. , 2020) og (Foged, Positive effekter af diversitet, 2014)

Denne model viser udviklingen af løn- og beskæftigelsesniveauet på arbejdsmarkedet på lang sigt hvor immigranterne er perfekte substitutter.

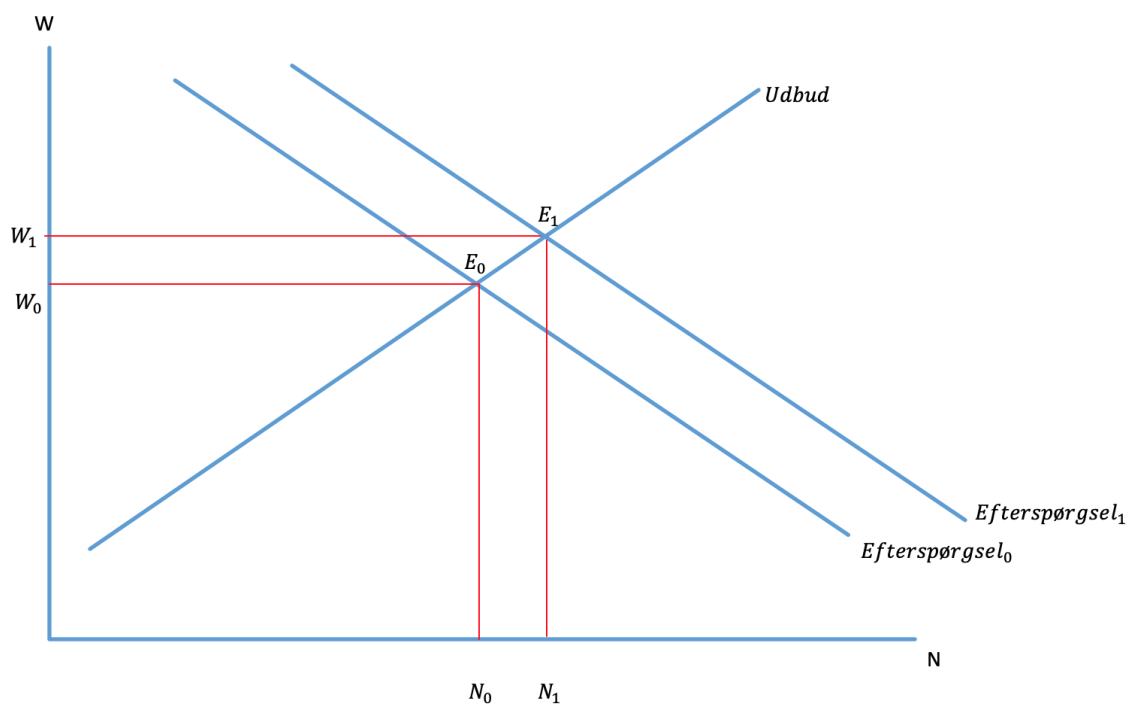
Som det fremgår ovenfor, så vil immigration på arbejdsmarkedet øge udbuddet af arbejde fra N_0 til N_1 . På grund af det stigende udbud vil det betyde, at beskæftigelsen i samfundet vil stige, hvilket vil påvirke hver enkelt arbejders marginalprodukt negativt, hvilket vil få lønnen til at falde fra W_0 til W_1 . Dette vil ske indtil man rammer ligevægten i samfundet E_1 .

Eftersom lønnen i samfundet falder vil profitten blandt kapitalejerne forøges, hvilket resultere i forøget kapitalinvesteringer. Eftersom arbejdskraft, på kort sigt, sænker lønnen, vil kapitalen for arbejdsgiverne stige fordi omkostningerne for arbejdskraft falder, hvilket får efterspørgselskurven til at stige. Hvis kapitalen blandt virksomhedsejerne nu stiger, og vi

samtidig antager vi har et konstant skalaafkast på produktionen. Så vil den øgede kapital medføre at produktionen stiger og efter at kapitalændringerne har fundet sted vil lønnen finde tilbage til udgangspunktet. Dette betyder, at arbejdernes løn på lang sigt vil være den samme som før immigranterne indtrådte på arbejdsmarkedet, men beskæftigelsen i samfundet vil være større end før. (Borjas G. , 2020)

Antagelsen om hvorvidt indfødte og indvandrere er perfekte substitutter er tvivlsom i virkeligheden, da arbejdskraften er heterogen. Derimod hvis der var forskelle mellem de to grupper af arbejder, ville de ikke være perfekte substitutter, men derimod komplementære. I figur 6.1.2 er det illustreret hvad der sker, hvis indvandrere og de indfødte komplementære hinanden.

Figur 6.1.2, Komplementære

Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra (Borjas G. , 2020) og (Foged, Positive effekter af diversitet, 2014)

Hvis man antager at en indvandrer og en indfødt ikke er perfekte substitutter, men at der måske er noget de hver er bedst til, vil de komplementære hinanden på arbejdsmarkedet. Eksempelvis hvis indvandrere er bedre til produktioner som i høj grad kræver intensiv arbejdskraft produktioner, vil det frigøre nogle af de indfødte i produktionen som har andre kvalifikationer, og som derfor kan beskæftige sig med noget der passer den indfødtes

kvalifikationer bedre. Dette betyder altså, at indvandrere øger de indfødtes produktivitet fordi de indfødte nu kan specialisere sig i andre opgaver der er mere nærliggende deres kvalifikationer. Derfor komplimenterer indvandrere de indfødte på arbejdsmarkedet. Derfor kan det se, at hvis indvandrere øger produktiviteten og dermed øger de indfødtes marginalprodukt, så stiger efterspørgslen i figur 6.1.2. Da de indfødte skal have en løn der matcher deres marginalprodukt, vil lønnen derfor stige. Dette ses som et incitament til at indtræde på arbejdsmarkedet og derfor stiger beskæftigelsen. (Borjas G. , 2020)

6.2 Empiriske undersøgelser om løn og beskæftigelse

I det her afsnit vil der blive taget udgangspunkt i nogle analyser, som De økonomiske Råd har brugt i deres rapport, for at undersøge hvilken effekt immigranter faktisk har på arbejdsmarkedet. (De økonomiske Råd, 2017)

Longhi har via 18 studier undersøgt indvandrernes effekt på arbejdsmarkedet. Der er her blevet taget udgangspunkt i hvor meget de indfødtes løn vil blive påvirket, for hver gang den samlede indvandring til et land stiger med ét procentpoint. Longhi fandt frem til, at immigrationen har en lille effekt på de indfødtes løn. For hver gang immigrationen steg med ét procentpoint, så vil de indfødtes løn blive påvirket med -0.119%. Udover det, fandt de frem til at den negative effekt på de indfødtes løn var højere i lande fra EU, mens den var lavere i USA pga. geografiske årsager. Ud fra et teoretisk perspektiv menes der, at immigration har en større effekt på små og åbne lande og mindre effekt på lønnen i store og åbne lande. Til sidst fik de et resultat af, at immigranterne konkurrerer mere med andre immigranter og mindre med de indfødte. (Longhi, Nijkamp, & Poot, 2005)

Borjas har i en rapport fra 2003 valgt at analysere immigranternes effekt på arbejdsmarkedet med antagelsen om hvorvidt indvandrerne kan substituere en indfødt, hvis indvandrerens har samme uddannelse og erfaringer. Gennem hans rapport mener han, at indvandringen reducerer lønningerne og arbejdskraftudbuddet af konkurrerende indfødte. Han kommer frem til, via hans beregninger, at indvandringen har forværret de indfødtes arbejdsmarkedsmuligheder. Han har her taget udgangspunkt i immigrationen fra 1980 til 2000 i USA. I denne periode steg arbejdsmarkedetsudbuddet for mænd med 11 %. Herefter viste hans analyser, at lønnen for indfødte faldt med 3,2 %. Men ændringen i lønninger viste sig at være meget forskellig alt efter hvilken uddannelse man havde. For en amerikaner, som

droppede ud af high school, så faldt lønnen med 8,9 %, mens den for en, der gennemførte high school faldt med 2,6 %. For amerikanere, som har gennemført en collegeuddannelse, faldt deres løn med 4,9 %. Den effekt, som Borjas analyserer sig frem til er kun på kort sigt, der er ikke blevet taget højde for hvordan immigranternes effekt på arbejdsmarked er på lang sigt. (Borjas G. J., THE LABOR DEMAND CURVE IS DOWNWARD SLOPING:, 2003)

Her antager de modsat Borjas, at de indvandrere der flytter til Storbritannien, ikke kan antages at være perfekte substitutter til en indfødt. Dette er grundet manglende sprogkunderskaber, hvilket gør at indvandreres uddannelse og erfaringer ikke kan ses på samme niveau, som indfødte. På baggrund af dette finder Dustmann mfl. ud af, at den gennemsnitlige løn stiger ved immigration. (Dustmann, Frattini, & Preston, 2011)
Dustmann mfl. skriver selv:

“On average, over the distribution of natives, we find that immigration, over the period considered, leads to a slight increase in average wages. It is difficult to explain the magnitude of the effect through a conventional immigrant surplus story. However, the possibility that immigrants receive less than their marginal value product either because of initial mismatch or because of downgrading can explain a substantial part of this overall wage effect.” (Dustmann, Frattini, & Preston, 2011, s. 166)

Dvs. at Dustmann mfl. finder sammenhæng mellem indvandrere og lønningerne, som tyder på at den gennemsnitlige løn stiger marginalt ved immigration. Dette gør det fordi indvandrere får mindre i løn end hvad deres marginalprodukt tilsvare, hvilket forklarer effekten af stigningen i gennemsnitslønnen.

Dog er der nogle segmenter af produktionen der får en nedgang i lønnen, dette er tilfældet ved den gruppe mennesker hvor indkomster er under 20. Percentil. mens personer over 20. percentil får en stigning i lønnen. Netto set opnås der i gennemsnit en mindre stigning i lønnen på baggrund af indvandringen.

Malchow-Møller har vha. data omkring arbejdsmarkedet i Danmark i perioden 1993 til 2004, fundet frem til at en forøgelse i andelen af lavtuddannede immigranter på arbejdsmarkedet, vil få lønningerne til at falde for indfødte medarbejdere. Årsagen til at dette vil ske, er hvis arbejdsgiverne har en opadgående udbudskurve, som ved ansættelse af immigranter, vil blive flyttet til højre. En anden årsag, som der bliver diskuteret i rapporten, er at immigranter kan påvirke forhandlingspositionen for de indfødte eller de indfødtes løn norm, da immigranterne har begrænsede muligheder i forhold til at finde arbejde. (Malchow-Møller, Munch, & Skaksen, Do Immigrants Affect Firm-Specific Wages?, 2012)

En anden undersøgelse af Malchow-Møller, m.fl. i 2009, viser at der ikke findes tegn på at beskæftigelsen blandt indfødte falder, ved en stigende indvandring. De enkelte tilfælde der findes, hvor indvandring får betydning for indfødtes beskæftigelse er især ved de højtuddannede. Undersøgelsen konkluderer altså at sætningen "Indvandrere kommer og tager vores job" ikke holder, da dette ikke er korrekt. (Malchow-Møller, Munch, & Skaksen, Do Immigrants Take the Jobs of Native Workers?, 2009)

Det her er en af de seneste analyser af det danske arbejdsmarkeds påvirkning af indvandrere. Foged og Peri finder i deres undersøgelse ud af, at der kan fremskrives en sammenhæng mellem lønnen og indvandringen. De finder belæg for at lavtuddannede indfødte reagere på stigende indvandring. For gruppen af lavtuddannede indfødte, der er koncentreret i manuelt arbejde, ses der en stigning i deres mobilitet mod mere komplekse jobs og væk fra de lavtuddannede manuelle jobs.

De finder derfor belæg for, at immigration forårsager en stigning i lønnen for lavtuddannede indfødte. Samtidig, finder Foged og Peri ikke belæg for at der kommer større arbejdsløshed blandt indfødte eller at beskæftigelsen for lavtuddannede indfødte falder. (Foged & Peri, Immigrants' Effect on Native Workers:, 2015)

Foged og Peri skriver;

"We find robust evidence that less skilled native workers responded to refugee-country immigration, mainly composed of low-educated individuals in manual-intensive jobs, by increasing significantly their mobility towards more complex occupations and away from manual tasks. Immigration also increased native low skilled wages and made them more likely to move out of the municipality. We do not observe an increased probability of

unemployment, nor a decrease in employment for unskilled natives” (Foged & Peri, Immigrants’ Effect on Native Workers:, 2015, s. 29)

Dvs., at Foged og Peri har fundet belæg for, at der er en sammenhæng mellem at lønnen for, indfødte unge med en begrænset uddannelse, stiger når andelen af ufaglærte indvandring vokser.

Derudover ville beskæftigelsen for indfødte med lav uddannelse stige, samtidig med at de ville finde jobs, med en lavere grad af manuelt indhold.

6.3 Delkonklusion

Det kan nu konkluderes, hvilken effekt udenlandsk arbejdskraft teoretisk set har på arbejdsmarkedet. Hvis immigranterne fungerer som perfekte substitutter ift. indfødte arbejdere, vil de på kort sigt mindske lønnen for de indfødte arbejdere, men vil på lang sigt vende tilbage til det oprindelige niveau plus en øget beskæftigelse i samfundet. Dog hvis den udenlandske arbejdskraft derimod komplementere indenlandsk arbejdskraft vil det resultere i lønstigning til arbejderne på baggrund af en øget produktivitet samtidig med at beskæftigelsen stiger. Herefter valgte vi at se på hvad tidligere rapporter har fundet frem til i forhold til indvandringens effekter på arbejdsmarkedet, og her kunne vi ud fra seks forskellige rapporter finde frem til at det er blevet gjort på forskellige måder, og der er blevet fundet frem til forskellige svar. Vi kunne ud fra hvad Longhi fandt frem til i en analyse, som han havde lavet vha. 18 forskellige studier, hvor han fandt frem til at for hver gang indvandringen steg med et procentpoint, så ville det påvirke lønnen med -0,119%. Hvis man læser Borjas rapport fra 2003, så bruger han antagelsen om at indvandrere kan substituere de indfødte, hvis de har samme uddannelse og erfaringer, mens i Dustmann’s rapport fra 2013, mener det modsatte af Borjas og derfor mener at indvandrere ikke kan antages at være perfekte substitutter til en indfødt. Borjas, Malchow-Møller og Longhi finder frem til i deres rapporter, at indvandringen får gennemsnitlige lønninger til at falde i modtagerlandene, mens Dustmann, Foged og Peri mener at de gennemsnitlige lønninger bliver påvirket positivt og derfor stiger.

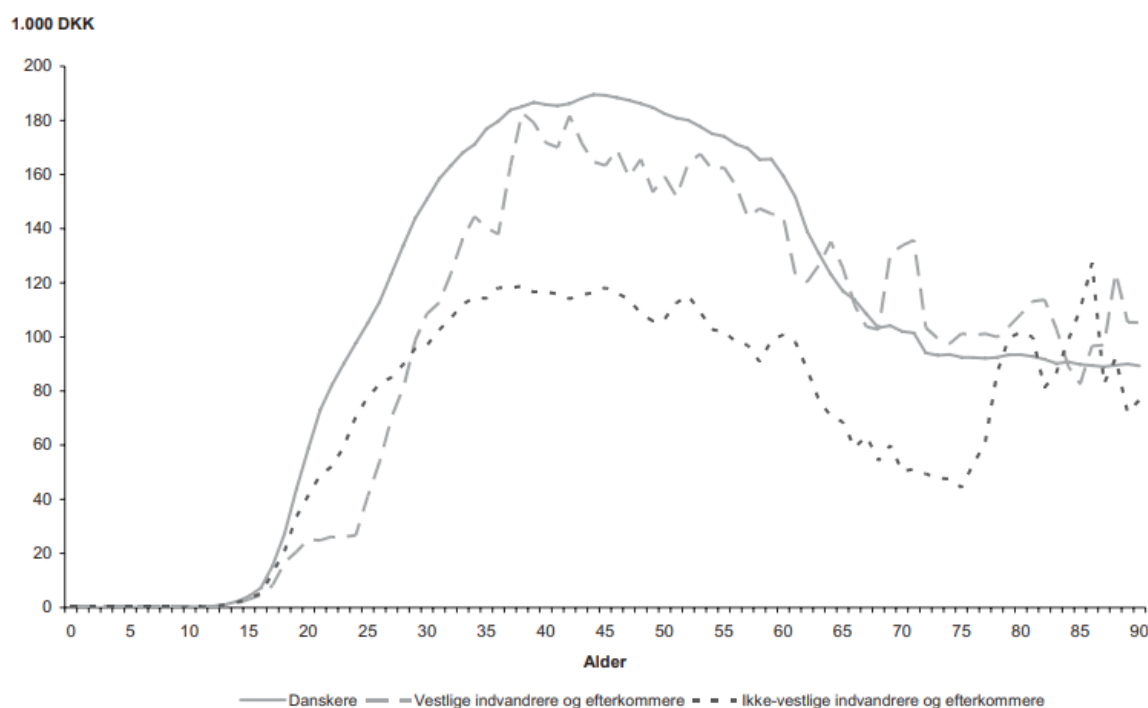
7. Indvandring og de offentlige finanser

Indtægterne til de offentlige finanser kommer i form af øgede skatteindtægter, mens udgifter opstår fra overførselsindkomster. Presset på de offentlige finanser afhænger dog af indvandrernes beskæftigelsesfrekvens. Jo flere der kommer ud på arbejdsmarkedet og forsørger sig selv, jo mindre bliver udgiften til overførselsindkomster. Modsat vil indtægterne også stige, da de bliver større i form af skatteindtægter. Vi vil her bruge rapporter fra Rockwool Fonden og finansministeriet, for at kunne analysere ud fra deres resultater, for til sidst at vurdere hvor meget indvandringen koster eller bidrager til de offentlige finanser.

7.1 Skattebetalinger per person 2004

Det første komponent som der belyses i rapporten fra Rockwool fonden, er skatteindtægterne. Rockwool Fonden, tager i deres analyse henblik på skattebetalinger af indkomsten opdelt efter herkomst og deres alder.

Figur 7.1.1 Skattebetalinger per person fordelt på alder og herkomst, 2004.

Kilde: (Gerdes, Schultz-Nielsen, & Wadensjö, 2011, s. 16)

Rockwool fondens sammenhæng mellem skattebetalinger og alder, viser generelt at ikke-vestlige indvandrere har færre skatteindbetalinger, end danskere og personer af vestlig herkomst.

Skattebetalingerne er størst omkring 45-års alderen blandt personer af vestlig og dansk oprindelse. Dog er det også her, hvor forskellen mellem danskere (og vestlige) er størst, sammenlignet med personer af ikke-vestlig oprindelse.

Der fremgår samtidig en afvigelse i skattebetalingerne blandt vestlige indvandrere sammenlignet med danskere i alderen 20 til 35. Dette skyldes at en del af de vestlige indvandrere i større grad er studerende og derfor er på offentlig forsørgelse.

Efter 45-årsalderen, aftager skattebetalingerne blandt alle herkomst. Kurven for danskere udlignes omkring 65-årsalderen, hvor det oftest er deromkring folk pensionerer.

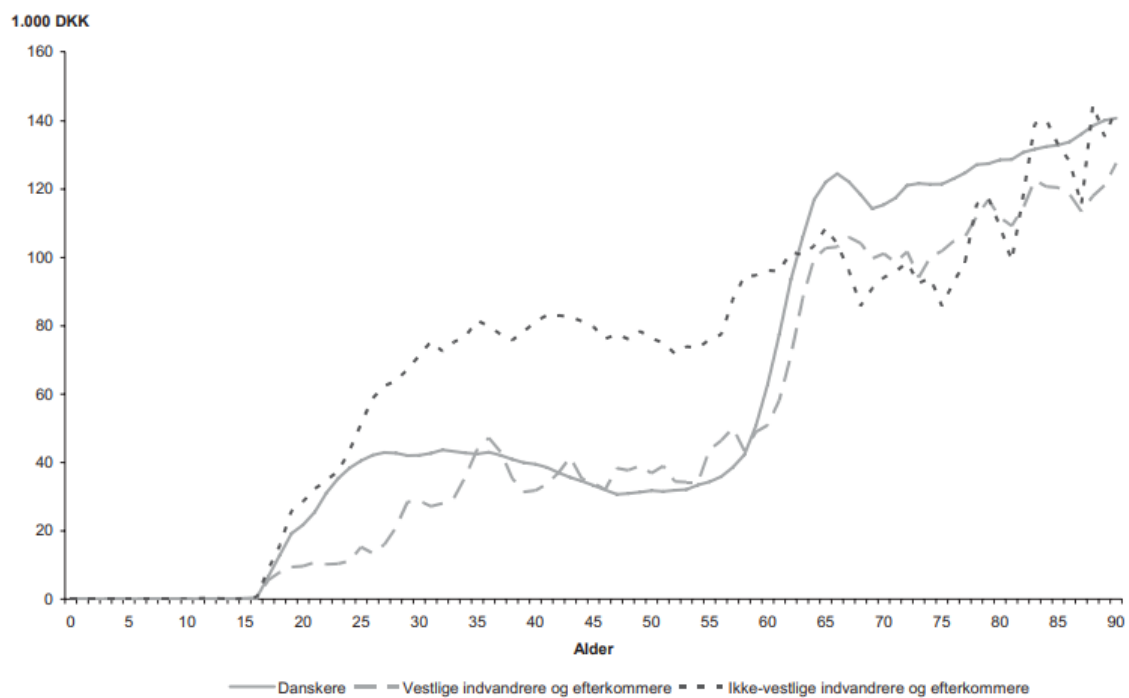
Skatteindbetalingerne blandt vestlige- og ikke-vestlige indvandrere er ujævn omkring 65 til 75-årsalderen. Dette kan skyldes uligheder i antallet af indvandrere i den alder.

(Gerdes, Schultz-Nielsen, & Wadensjö, 2011, s. 16-17)

7.2 Overførselsindkomst 2004

Den næste komponent som der belyses i rapporten, er overførselsindkomster. Som det fremgår af figur 7.2.1 herunder, begynder graferne først fra de 16-årige. Dette skyldtes at man ikke har overførselsindkomster til børn, da bidrag til børn går ind under forældrenes overførsler. I aldersgruppen 20 til 35 år er det de vestlige indvandrere der har de laveste overførselsindkomster. Dette skyldes at størstedelen af denne gruppe kommer til Danmark for at studere eller arbejde, men kan også skyldes at mange af dem ikke er berettiget til modtage uddannelsesstøtte.

Figur 7.2.1 Overførselsindkomst per person fordelt på alder og herkomst, 2004.

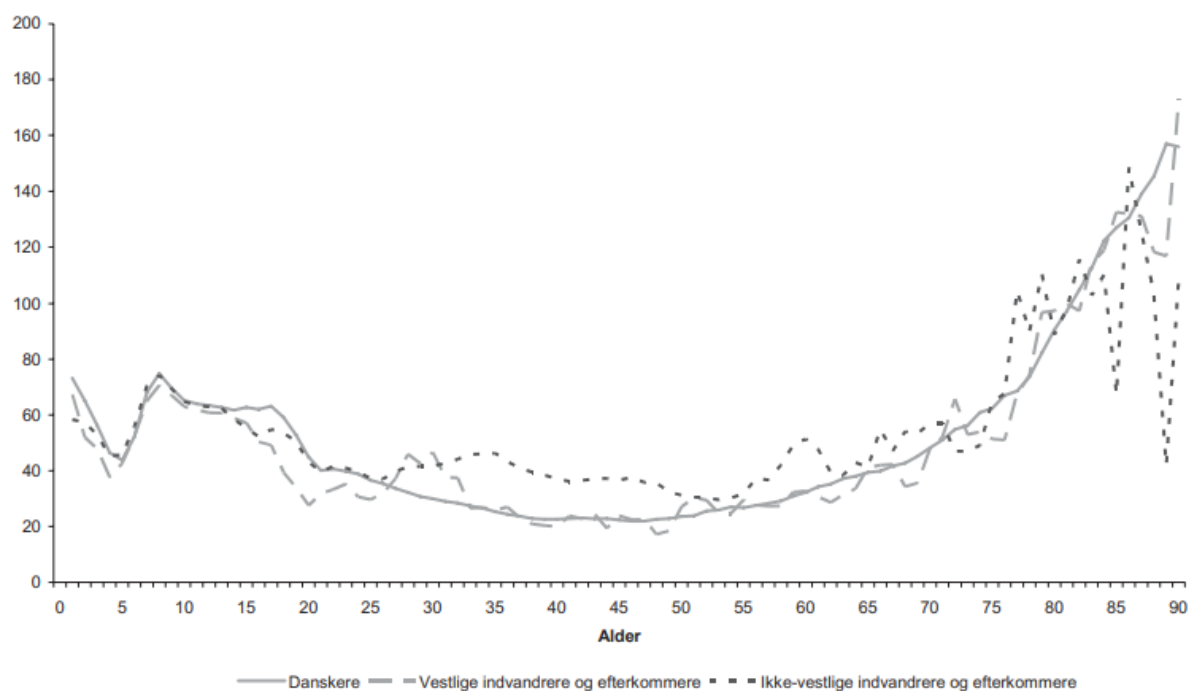
Kilde: (Gerdes, Schultz-Nielsen, & Wadensjö, 2011, s. 17)

Fra aldersgruppen 35 til 60 år følges udviklingen for danskerne og de vestlige indvandrere, hvor de ikke vestlige indvandrere også i denne aldersgruppe ligger på et højere niveau end danskerne og de vestlige indvandrere. Danskerne har de højeste overførselsindkomster blandt 65 år og over. Årsagen til dette er at de fleste mennesker er gået på pension i denne alder.

7.3 offentlige forbrug 2004

Figur 7.3.1

1.000 DKK

Kilde: (Gerdes, Schultz-Nielsen, & Wadensjö, 2011, s. 18)

Den næste komponent rapporten belyser er det offentlige forbrug. Her kan man generelt se at udgifterne er høje for de unge, eftersom der er mange udgifter forbundet med børnepasning og uddannelse. Derudover stiger det generelle offentlige forbrug ved de ældre igen. Dette skyldes omkostningerne forbundet med syg-og ældreplejen. Man kan ud fra grafen se at omkostningerne for ikke-vestlige indvandrere i alderen 25 til 65 år er højere end danskernes. Dette kan bl.a. skyldes at ikke-vestlige indvandrere kommer til landet med færre færdigheder end danskere, derfor kan de have svært ved at komme ind på arbejdsmarkedet, hvilket betyder at de kommer på overførselsindkomst og trækker på det offentlige forbrug. Til sidst kan man sige at den store variation blandt ældre ikke-vestlige indvandrere skyldes at enkelte observationer får større betydning og derfor kan være misvisende.

7.4 Nettooverførsler til den offentlige sektor

Figur 7.4.1

Per person over 18 år fordelt på herkomst (2004-priser)	2000	2001	2004
Danskere	29.000	30.400	30.200
Vestlige efterkommere	50.500	55.700	65.300
Vestlige indvandrere	39.300	40.800	22.400
Vestlige, i alt	40.800	42.300	25.600
Ikke-vestlige efterkommere	-14.100	-4.500	-7.100
Ikke-vestlige indvandrere	-58.600	-57.900	-58.900
Ikke-vestlige, i alt	-55.700	-54.200	-55.200
I alt	25.200	26.700	27.700

Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra (Gerdes, Schultz-Nielsen, & Wadensjö, 2011, s. 21)

Figur 7.4.1 illustreres ændringer fra 2000 til 2004 i de gennemsnitlige nettooverførsler pr. person over 18 år, fordelt på herkomsten. I figur 7.4.1 er det tallene fra 2000 til 2001 der tidligere er offentliggjort i en undersøgelse fra Gerdes og Wadensjö, mens tallene fra 2004 er set som nye.

Her kan man se at danskernes nettooverførsler fra perioden 2001 til 2004 er faldet fra 30.400 kr. til 30.200 kr.

For gruppen vestlige indvandrere fremgår der et tydeligt fald der sammen med efterkommere af vestlige indvandrere falder fra 42.300 kr. til 25.600. Mens tallene for ikke- vestlige indvandrere går fra -54.200 kr. til -55.200 kr. gennem hele tabellen kan man se det er gennemgående at nettooverførsler er positive for vestlige indvandrere, samtidig med at de er negative for ikke- vestlige indvandrere. De danske tal er meget sammenlignelige med vestlige indvandrere. Netto overførslerne er klart størst for vestlige efterkommere med 65.300 kr. i 2004, mens netto overførslerne for ikke-vestlige efterkommere er -7.100 i 2004. Netto overførslen er klart lavest for ikke vestlige indvandrere, hvor den er -58.900 kr., hvor den for vestlige indvandrere er 22.400 kr. Til sidst fremgår det at det samlede netto overførsler er steget fra 26.700 kr. i 2001 til 27.700 kr. i 2004.

7.5 Nettooverførsler for 2005-2008

I det her afsnit refererer vi til resultaterne, som Rockwool Fonden er nået frem til i kapitel 9 tabel 4 og 5. I tabellerne er det opdelt efter herkomst. Der vil blive set på dataet, som er opgjort i 2004-priser, for at kunne sammenligne det nemmere med tidligere afsnit. Tallene er estimeret i perioden 2005 til 2008, da de på daværende tidspunkt ikke har haft data for nettooverførsler fra 2005 til 2008. (Gerdes, Schultz-Nielsen, & Wadensjö, 2011, s. 23-26)

Den største udvikling der sker i tabel 4, fremgår under gruppen af indvandrere fra ikke-vestlige lande, hvor nettooverførslerne fra denne gruppe har haft en stigning fra 2004 til 2005, henholdsvis fra -55.200 kr. til -53.300 kr. i 2005, men efter 2005 sker den største stigning frem til 2008, hvor gruppens nettooverførsler er steget til -31.200 kr. Den positive ændring skyldes, at flere er kommet i beskæftigelse og derfor stiger skatteindtægterne. Der fremgår tidligere i denne rapport, hvor vi så beskæftigelsesfrekvensen for indvandrere fra ikke-vestlige lande steg frem til 2008. Det beviser hvor stor en indflydelse beskæftigelsesfrekvensen iblandt befolkningen har for de offentlige finanser, for problemet opstår først hvis befolkningen ikke kommer ud på arbejdsmarkedet. Det fremgår også at både danskere og indvandrere fra vestlige lande har haft en positiv udvikling i nettooverførsler, henholdsvis fra 31.300 kr. til 38.300 kr. for danskerne og fra 28.100 kr. til 34.400 kr. for indvandrere fra vestlige lande.

7.6 Udvikling fra 2008-2014

Rockwool Fonden har udregnet nettobidraget efter herkomst fra 2000 til 2004 og fremskrevet til og med 2008. Dette giver historisk indblik på hvordan indvandreres nettobidrag førhen har været, men rapporten fremskriver ikke til nyere tid. Hvis vi skal sige noget om nettobidraget i nyere tid, skal vi kigge på en rapport fra Finansministeriet.

Finansministeriet har udregnet på forskellige herkomst nettobidrag til de offentlige finanser fra 2018, inddelt i samme grupperinger som Rockwool Fonden, vestlige og ikke-vestlige indvandrere.

Rockwool Fonden inddrager skattebetalinger, overførselsindkomst og offentlige forbrug pr. person, i udregningen af nettobidraget for herkomst Finansministeriet gør det på nogenlunde

samme måde, de bruger dog de samlede indtægter og udgifter forbundet med herkomst Skattebetalinger og indkomstskatten af overførselsindkomster indgår derfor i de samlede indtægter, og det offentlige forbrug og udgifts aspekter af overførselsindkomster indgår i de samlede udgifter. (Gerdes, Schultz-Nielsen, & Wadensjö, 2011)

Figur 7.6.1 Forventede årlige offentlige indtægter og udgifter fordelt på oprindelse, gennemsnit 2014. Mia. kr. faste (2013) priser

	Danskere	Vestlige indvandrere	Vestlige efterkommere	Ikke-vestlige indvandrere	Ikke-vestlige efterkommere	I alt
Indtægter fra:						
Kildeskatte	301,3	9,6	0,5	10,7	0,9	322,9
Andre direkte skatter	161,1	6,9	0,3	8,1	1,5	178,2
Andre indirekte skatter	188,4	8,7	0,4	11,5	2,4	211,5
Andre typer af indkomst	87,8	4,2	0,2	6	1	99,2
Moms fra husholdninger	85,9	3,7	0,2	4,5	1,2	95,6
Udgifter til:						
Aktivering	-6,4	-0,3	0	-1,4	-0,2	-8,4
Arbejdsløshedsdagpenge	-12,4	-0,7	0	-1,5	-0,1	-14,8
Efterløn	-15,8	-0,3	0	-0,2	0	-16,5
Folkepension	-99,4	-2,5	-0,1	-1,8	0	-103,9
Forældreorlov	-7,6	-0,4	0	-0,5	-0,1	-8,8
Førtidspension	-27,7	-0,7	-0,1	-4,5	-0,1	-33
Ikke-indkomsterstøttende overførsel	-65,6	-1,6	-0,3	-2,7	-2,1	-72,4
Individuel offentlig service						
- social omsorg	-95,4	-2,7	-0,7	-3,8	-3,3	-105,9
- sundhed	-133,1	-3,8	-0,4	-5,4	-1,5	-144,3
- uddannelse	-82,9	-2,1	-0,5	-3,4	-5,5	-94,4
- øvrigt	-10,8	-0,4	0	-0,5	-0,3	-12,1
Kontanthjælp	-5,2	-0,2	0	-1,9	-0,1	-7,5
SU	-12,1	-0,5	-0,1	-0,8	-0,5	-14
Sygedagpenge	-13	-0,4	0	-1,3	-0,1	-14,8
Kollektivt offentligt forbrug	-125,8	-5,1	-0,5	-6,9	-3,3	-141,6
Udgifter, øvrige	-132,2	-5,9	-0,4	-8,2	-2	-147,8
Samlet nettobidrag	-19,8	5,2	-1,4	-4,1	-12,5	-32,8
Andel af befolkningen	89%	3,50%	0,40%	4,90%	2,30%	100%

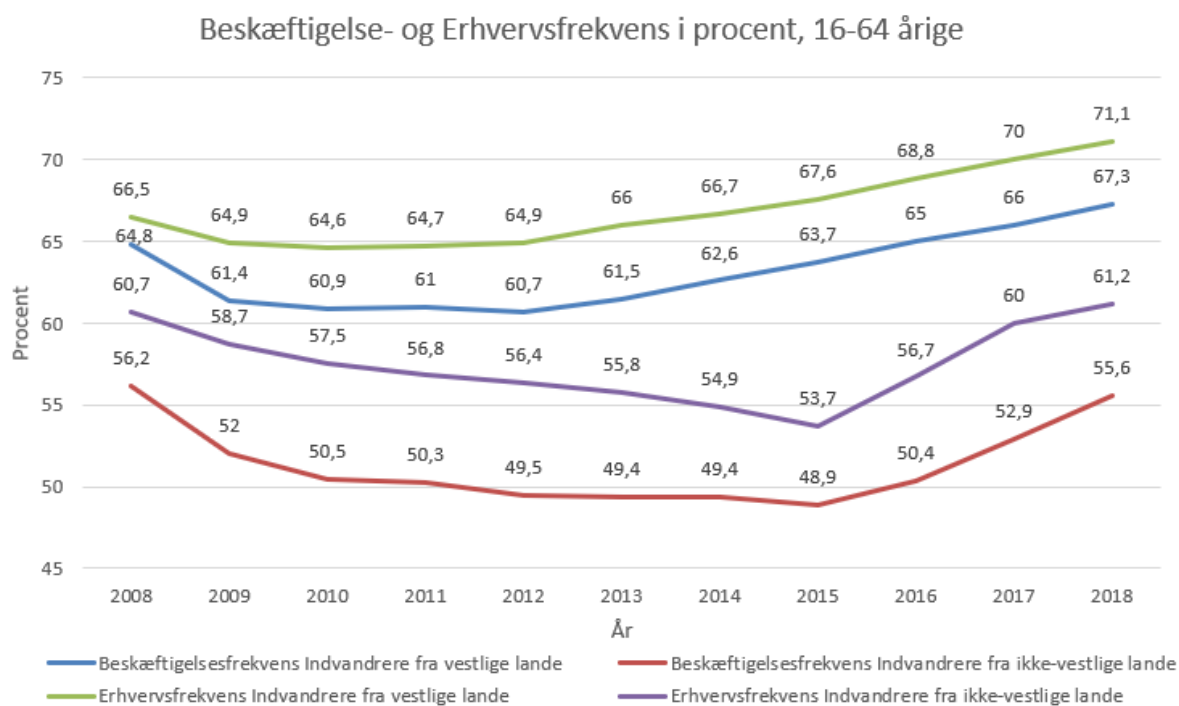
Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra (Schultz-Nielsen & Tranæs, 2014, s. 5)

Figur 7.6.1 herover viser de forventede offentlige indtægter og udgifter fordelt på oprindelse i 2014. Her fremgår det, at nettobidraget forventes at være på -16,6 mia. kr. (i 2013 faste priser) for ikke-vestlige indvandrere og efterkommere. Dette er en forværring siden 2008, hvor Rockwool Fonden anslå at nettobidraget ville være på -9.1 mia. kr. for første og anden generations ikke vestlige indvandrere (anden generation er lig med efterkommere).

Derfor kan vi altså se at der sker en forværring af nettobidraget på 7 mia. kr.

En forværring på nettobidraget fra 2008 til 2014 kan være på baggrund af et fald i beskæftigelsen blandt gruppen, samt andelen af offentligt forsørgede er steget. Dette sker i takt med at folketallet for gruppen stiger, hvilket får erhvervsfrekvensen til at falde samtidigt, da størstedelen af indvandrerne i den erhvervsaktive alder ikke kan arbejde.

Figur 7.6.2

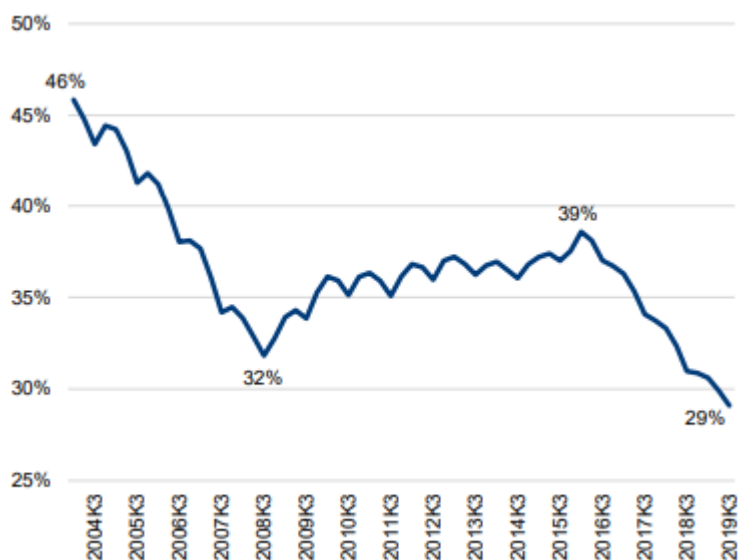

Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra (Danmarks Statistik)

Af figur 7.6.2 fremgår det at beskæftigelsesfrekvensen for ikke-vestlige indvandrere falder, fra 56,2% i 2008 til 49,4% i 2014. Samtidig kan vi se at erhvervsfrekvensen falder fra 60,7% i 2008 til 54,9% i 2014.

I samme periode, i figur 7.6.3 fremgår det, at andelen af ikke-vestlige indvandrere på offentlige forsørgelse er steget. I 3.kvartal 2008 var 32% af de ikke-vestlige indvandrere på offentlige forsørgelse. Dette stiger dog til ca. 37% i 2014.

Figur 7.6.3 Andel ikke-vestlige indvandrere på offentlig forsørgelse

Kilde: (Toft & Dolmer, 2020, s. 1)

Samlet kan vi derfor sige, at faldet i nettobidraget, er som følger af at beskæftigelse- og erhvervsfrekvensen er faldet, samt andelen på offentlig forsørgelse er steget fra 2008 til 2015. Dette er grunden til vi ser en forværring af nettobidraget og en negativ indflydelse, af indvandring, på de offentlige finanser.

Undersøgelsen fra Rockwool Fonden vedr. nettobidraget fra 2000 til 2008 bygger på finansministeriets lovmodel, som er en gennemsnitsbetragtning, hvorimod deres rapport for 2014 bygger på DREAM, som er en marginalbetragtning. Derfor kan man ikke direkte sammenkoble resultaterne og præcist sige hvordan nettobidraget kvantitativt har ændret sig. Dog tyder erhvervs- og beskæftigelsesfrekvensen, samt andelen af offentligt forsørgede på, at nettobidraget er blevet forværret fra 2008 til 2014. Hvor meget det rent faktisk er forværret, er besværligt og usikkert at sige, da beregningerne bygger på to forskellige modeller. (Borberg, 2019, s. 60)

Fordelen ved at kigge på finansministeriets nettobidrag er at udregningerne er fra 2014 til 2018, og derfor mere nærliggende end Rockwool Fondens udregninger.

Ud fra finansministeriets rapport kan vi se at, nettobidraget siden 2004 (og estimeret 2008) er forværret.

7.6.1 Finansministeriet 2014

Finansministeriet har tilbage i 2014 også udgivet en rapport, hvor de har regnet sig frem til at nettobidraget for ikke-vestlige indvandrere og efterkommere vil være på -33 mia. kr.

Rockwool Fonden havde i samme år beregnet at nettobidrag vil være på -16,6 mia. kr. Denne nettoudgift som Rockwool Fonden er kommet frem til er omtrent det halve af, hvad finansministeriet regner sig frem til. Dette skyldes forskellige modeller der opgør indtægter og udgifter forbundet med herkomst forskelligt.

Finansministeriet skriver selv om Rockwool fondens rapport fra 2014, at

“I 2014 har DREAM beregnet, at nettoudgiften ved indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samlet set er knap 17 mia. kr. i 2014 (2013-priser). I denne analyse er nettoudgiften for disse grupper opgjort til 33 mia. kr. Hovedforklaringen på den store forskel er, at Finansministeriets analyse er en ”historisk” opgørelse, hvor der på en række områder er adgang til detaljerede registeroplysninger om den enkeltes bidrag til de offentlige indtægter og træk på de offentlige udgifter. Beregningerne fra DREAM er derimod en model-fremskrivning foretaget før de faktiske 2014 data forelå. Herudover er DREAMs befolkningsregnskab på visse punkter mindre detaljeret end det, der er anvendt i Finansministeriets analyse.” (Finansministeriet, 2017, s. 13)

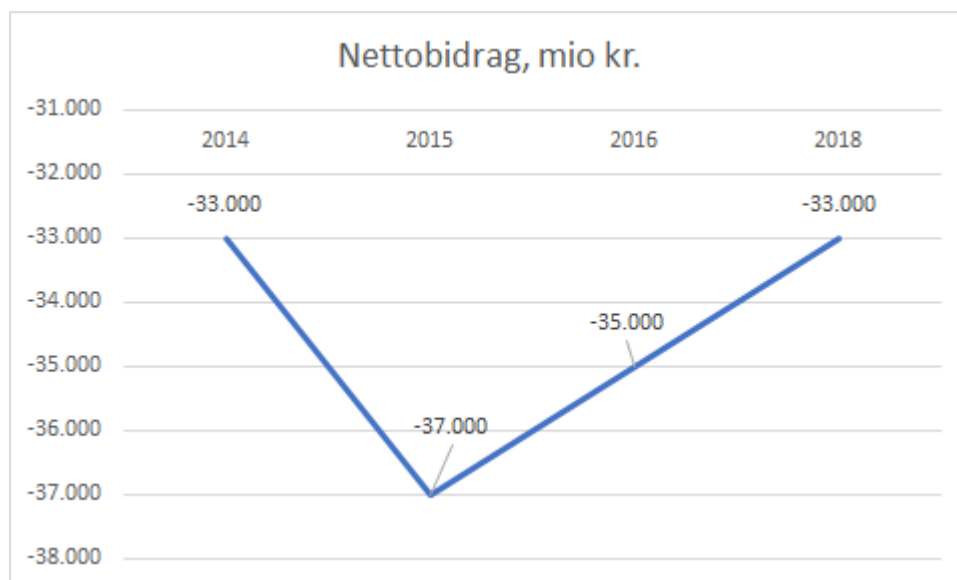
Det vil altså sige, at finansministeriet har adgang til mere detaljeret data, og derfor kan udregne nettobidraget mere præcist. Derfor vælger vi at benytte Finansministeriets rapporter, til at dække udviklingen af nettobidraget fra 2014 til 2018. Dette betyder ikke om nødvendigt, at Rockwool Fondens udregninger fra 2000 til 2008 samt i 2014 ikke er fyldestgørende nok, men blot at datamængden tilgængelig for finansministeriet er mere præcist, hvilket gør analysen og konklusionerne i et vis omfang mere præcise.

Dette betyder derfor, at vi benytter nettobidraget udregnet af Finansministeriet fra 2014 som udgangspunkt for fremtidig analyse. Vi kan ikke sammenligne Finansministeriets nettobidrag fra 2014, med nettobidragene udregnet af Rockwool Fonden førhen. Dette binder ud i at Nettobidraget er analyseret fra 2000 til 2014 med udgangspunkt i Rockwool Fondens udregninger. Dernæst benyttes Finansministeriets beregninger fra 2014 til 2018

7.6.2 Fra 2014 til 2018 Finansministeriets rapporter.

Herunder fremgår udviklingen over nettobidraget fra finansministeriets rapporter. 2017 er ikke inddraget, da finansministeriet ikke har udgivet noget omkring dette år.

Figur 7.6.2.1

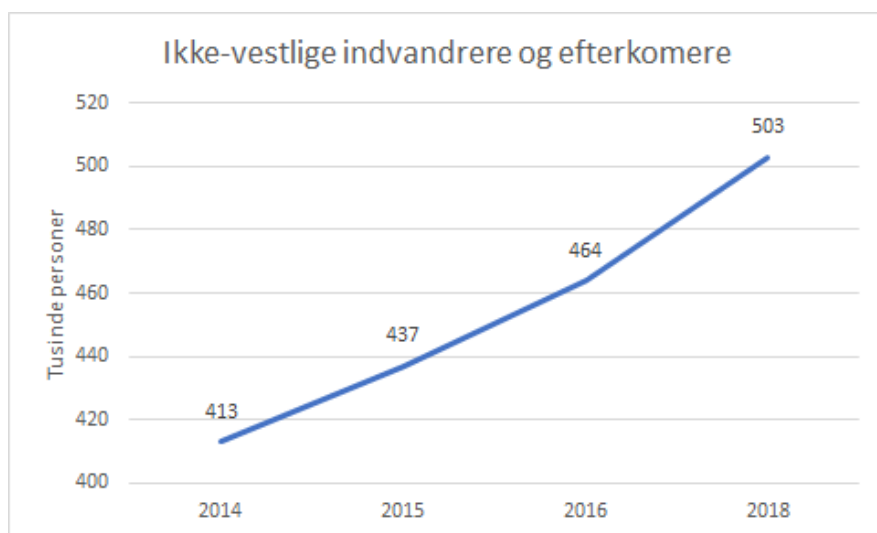

Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra (Finansministeriet, 2018) (Finansministeriet, 2019) (Finansministeriet, 2017) (Finansministeriet, 2018)

Nettobidraget for ikke-vestlige indvandrere og efterkommere var som tidligere nævnt på -33 mia. kr. Dette bliver forringet i 2015 hvor nettobidraget er på -37 mia. Dette kan skyldes den massive indvandring hele Europa oplevede under flygtninge-krisen i 2015. I årene herefter fremgår der en bedre udvikling, hvor nettoudgiften er begyndt at blive mindre, hvor man i 2018 er på samme niveau, som man var på i 2014.

Selvom antallet af ikke-vestlige indvandrere og efterkommere er steget med ca. 90.000 fra 2014 til 2018, er nettobidraget til de offentlige finanser forblevet på ca. samme niveau.

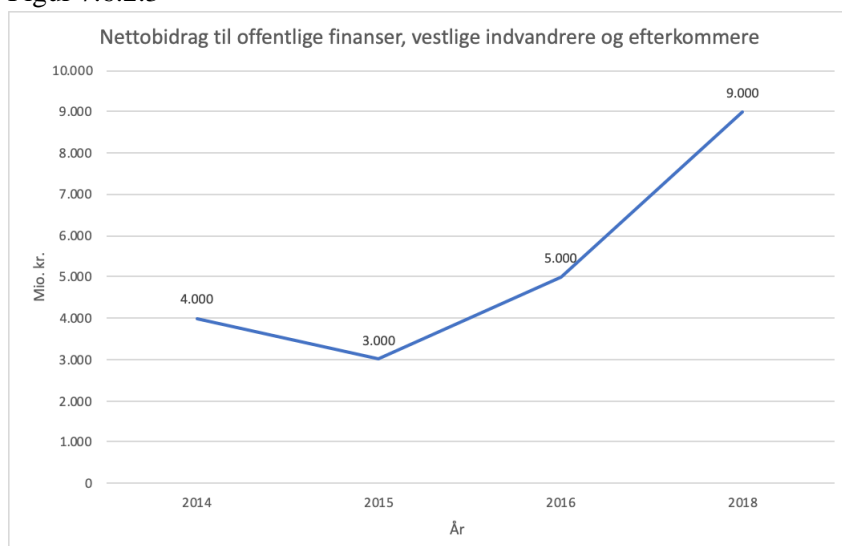
Figur 7.6.2.2

Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra (Finansministeriet, 2018) (Finansministeriet, 2019) (Finansministeriet, 2017) (Finansministeriet, 2018)

På baggrund af erhvervs- og beskæftigelsesfrekvensen, andelen af ikke-vestlige på offentlige forsørgelse og udviklingen af antallet af ikke-vestlige indvandrere og efterkommere, må det anslås nettobidraget til de offentlige finanser er blevet bedre de sidste par år. Som tidligere vist er udviklingen dog ikke så tydelig. Dette kan skyldes at finansministeriet benytter en gennemsnitsbetragtning til at beregne nettobidraget. Er der f.eks. uddelegeret flere penge til de forskellige uddannelser rundt omkring i landet, vil dette påvirke det samlede nettobidrag for de ikke-vestlige indvandrere negativt, da deres udgifter gennemsnitligt vil stige.

Figur 7.6.2.3

Som tidligere vist er beskæftigelsen blandt vestlige indvandrere på et højere niveau end ikke-vestlige indvandrere. Det betyder også at nettobidraget for vestlige indvandrere og efterkommere sammenlagt er positivt. I 2014 var nettobidraget for vestlige indvandrere og efterkommere på 4 mia. kr. Nettobidraget for vestlige indvandrere og efterkommere stiger til mere end det dobbelte i 2018, hvor overskuddet er på 9 mia. kr.

Det samlede nettobidrag for indvandrere bliver forbedret, på baggrund af det positive bidrag fra vestlige-indvandrere. I 2014 var det samlede nettobidrag for indvandrere og efterkommere i Danmark på -29 mia. kr. Årsagen til dette underskud skyldes specielt det lave bidrag fra ikke-vestlige indvandrere.

7.7 Delkonklusion

For at belyse indvandring og de offentlige finanser, er der undersøgt sammenhængen mellem de offentlige financers indtægter samt udgifter belyst ud fra Rockwool Fondens rapport. Det kan derfor konkluderes, at de ikke-vestlige indvandreres skattebetalinger er betydeligt lavere end de vestlige og danske herkomst. Det skyldes bl.a. lavere beskæftigelsesfrekvens som belyst tidligere, en større arbejdsløshedsprocent og lavere lønniveau, som følge af lavere uddannelsesniveau. Større arbejdsløshed, betyder flere på offentlig forsørgelse og da offentlig forsørgelse er en lav indkomst, bliver skattebetalingerne dermed også små. Lønniveauet blandt ikke-vestlige, som er generelt lavere end vestlige indvandrere og danskere, er med til at mindske skatteindbetalingerne.

Dette giver os et incitament til at kigge på overførselsindkomsterne, hvor vi kan konkludere at de ikke-vestlige indvandrere er dem der har de højeste overførselsindkomst og ligger ca. dobbelt så højt i forhold til danskerne. Herefter kan vi ud fra det offentlige forbrug konkludere, at udgifterne er størst omkring de unge på grund af børnepasning og uddannelse. Derudover udgør de ældre også en betydelig udgift i samfundet. Desuden kan vi konkludere, at over alle aldersgrupper er ikke-vestlige indvandrere og efterkommere, dem der udgøre den største andel i det offentlige forbrug. Derudover belyser Rockwool Fondens rapport de gennemsnitlige netto overførslerne pr person over 18 år fordelt på herkomst til den offentlige sektor, derudover kan vi konkludere at netto overførslerne er størst for vestlige efterkommer, og mindst for vestlige indvandrere. Rockwool har også estimeret perioden for 2005 til 2008.

Her kan vi konkludere, at der sker en stigning fra 2005 til 2008 i ikke-vestlige indvandrere eftersom flere er kommet i beskæftigelse og derfor begynder at betale mere i skat, underforstået, at staten skal betale færre offentlige ydelser til indvandrere fra ikke vestlige lande. Til sidst i Rockwool Fonden kan vi konkludere at hvis vi sammenligner de to resultater fra tabel 4 og 5, kan vi se at den største ændring er i ikke-vestlige indvandrere.

Ud fra Finansministeriets rapporter kan det konkluderes, at nettobidraget for ikke-vestlige indvandrere er forværret, i forhold til det nettobidrag Rockwool Fonden opgav for år 2004, samt Rockwool Fondens estimat for nettobidraget i 2008.

En årsag til at nettobidraget er blevet forværret kan forklares ved at kommentere på udviklingen for beskæftigelsesfrekvensen og erhvervsfrekvensen. I årene 2008 til 2015 er der sket et fald, hvilket har forværret de offentlige finanser, eftersom en lavere deltagelse på arbejdsmarkedet resulterer i et mindre nettobidrag. Herefter valgte vi at bruge finansministeriets rapport, for at se udviklingen fra 2014 til 2018. I rapporten kunne vi finde frem til at nettobidraget oplever en forværring fra 2014 til 2015, mens det her efter bliver forbedret i takt med at antallet af ikke-vestlige indvandrere steg i Danmark. Samtidig kan vi konkludere, at der for indvandrere af vestlig herkomst, er positive resultater på nettobidraget til de offentlige finanser. De vestlige nettobidrag stiger fra 2015 til 2018, men har været positivt siden 2014. Så de vestlige indvandrere bidrager til dansk økonomi.

Samlet set, hvis vi lægger de vestlige og ikke-vestliges bidrag sammen, har indvandringen haft negativ effekt på dansk økonomi, men det skyldes i store træk kun de ikke-vestliges underskud.

Vi har til sidst kunne konkludere at efter at have set rapporten fra Rockwool Fonden og Finansministeriet, at nettobidraget for ikke-vestlige indvandrere har været negativt gennem hele perioden, men der er sket forbedring og derfor er underskuddet blevet mindre.

Samtidig har det for de vestlige, været positivt igennem hele perioden og næsten kun været stigende. Samlet set vil vi dog stadig finde et samlet underskud ved indvandring, grundet ikke-vestliges større underskud.

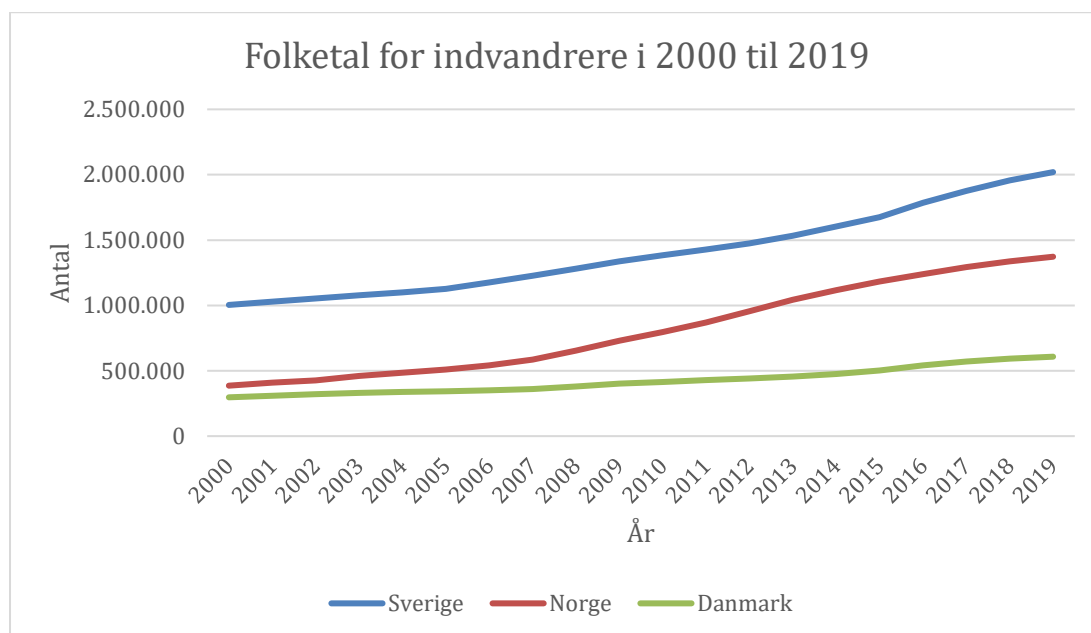
8. Diskussion

Vi har tidligere i opgaven redegjort og analyseret hvilke samfundsøkonomiske effekter indvandringen til Danmark har haft, her kom vi bl.a. ind på at der er nogle store udgifter forbundet med indvandrere der ikke kommer på arbejdsmarkedet. Derfor vil vi nu diskutere om Danmark kunne have gjort noget anderledes for at mindske udgiften, f.eks. ved at få indvandrere hurtigere ud på arbejdsmarkedet. For at undersøge det, har vi valgt at se hvordan andre skandinaviske lande er blevet påvirket af indvandringen på de samfundsøkonomiske parametre. Af de skandinaviske lande har vi valgt Norge og Sverige, da disse lande har meget tilfælles med Danmark. For at se hvordan Norge og Sverige er blevet påvirket af indvandringen, vil vi komme ind på folketal for indvandrere, beskæftigelses- og erhvervsfrekvensen, samt hvor mange der er under uddannelse i år 2016 til 2017. Efter vi har sammenlignet disse makroøkonomiske tal, vil vi undersøge hvilke tiltag der er blevet forsøgt i Danmark på at forbedre integrationen af indvandrere til arbejdsmarkedet. Afslutningsvis vil vi komme med tiltag man kunne indføre, for at skabe en bedre integration blandt indvandrere til arbejdsmarkedet.

8.1 Danmark i forhold til Norge og Sverige

8.1.1 Folketal

Figur 8.1.1.1

Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra (Danmarks Statistik) (Statistisk sentralbyrå) (Statistikmyndigheten SCB)

I figur 8.1.1.1 er illustreret folketallet blandt indvandrere i Sverige, Norge og Danmark fra år 2000 til 2019. Det fremgår heraf, at Sverige er det land med flest indvandrere i befolkningen, som har udviklet sig fra ca. 1 mio. til ca. 2 mio. Norge har anden flest indvandrere med en udvikling fra ca. 400.000 til ca. 1,5 mio. Danmark er det land med færrest indvandrere med en udvikling fra ca. 350.000 til ca. 550.000. Som sagt tidligere, er der først forbundet negative effekter af indvandring, så snart de ikke kommer i beskæftigelse. Derfor vil vi nu se på beskæftigelses- og erhvervsfrekvensen.

8.1.2 Beskæftigelses- og erhvervsfrekvens

Figur 8.1.2.1

Beskæftigelsesfrekvens 15-64 årige		
2017, i procent	Indvandrere	Indfødte
Danmark	64,8	75,8
Sverige	66,5	80
Norge	68	75,5

Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra (OECD, 2018, s. 73)

Det fremgår af figur 8.1.2.1 hvad beskæftigelsesfrekvensen er i hver af de tre lande, delt op i indvandrere og indfødte. Her ser vi at Norge er det land med den højeste beskæftigelsesfrekvens for indvandrere på 68%, efterfulgt af Sverige på 66,5%, hvorefter Danmark har en på 64,8%. Det kan her diskuteres, hvorfor Sverige ikke har en højere beskæftigelsesfrekvens for indvandrerne, da Sverige er mere effektive til at få indfødte ud på arbejdsmarkedet.

Figur 8.1.2.2

Erhvervsfrekvensen 15-64 årige		
2017, i procent	Indvandrere	Indfødte
Danmark	71,9	79,8
Sverige	78,5	83,8
Norge	75,7	78,4

Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra (OECD, 2018, s. 73)

I figur 8.1.2.2 ses det at, Sverige har den højeste erhvervsfrekvens på 78,5%, efterfulgt er Norge med 75,7% og til sidst Danmark med en erhvervsfrekvens på 71,9%. Erhvervsfrekvensen blandt indfødte, er i de tre lande tæt på hinanden, samtidig ses det at Sverige har den højeste på 83,8%, Danmark på 79,8% og Norge på 78,4%. Her kan det diskuteres om årsagen til at beskæftigelsesfrekvensen i Sverige er lavere end i Norge, er fordi det er sværere for indvandrerne i Sverige at komme ind på arbejdsmarkedet end det er i Norge, for som vi kan se i figur 7.3, så har Sverige en højere erhvervsfrekvens end Norge, og derfor kunne man tro at Sverige også burde have den højeste beskæftigelsesfrekvens.

8.1.3 Uddannelse

Figur 8.1.3.1

Under uddannelse 25-64 årige		
2016, i procent	Indvandrere	Indfødte
Danmark	50,8	48,4
Sverige	66,8	53,6
Norge	63,3	51,5

Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra (OECD, 2018, s. 71)

Vi kan i figur 8.1.3.1 se hvor stor en procentdel af indvandrerne i de tre lande, som er under uddannelse i alderen 25 til 64-årige. Nogle af de uddannelser der er taget med, er uddannelsesprogrammer, sprogkurser, workshops og privatundervisning. Her kan vi se at i Sverige er der 66,8% i alderen 25 til 64-årige der er under uddannelse, herefter kommer Norge med 63,3%, og til sidst kommer Danmark med 50,8%. Vi kan også se at i alle tre lande er der flere indvandrere end indfødte under uddannelse.

Samlet set, viser tallene for både beskæftigelse- og erhvervsfrekvens samt andelen på uddannelse, blandt indvandrere, at man enten har været mindre effektive til at integrere indvandrere i Danmark. I Skandinavien, er Danmark det land der har modtaget færrest indvandrere, men dog har man stadig været ineffektive til at integrere den lavere mængde indvandrere. At Sverige og Norge har været mere effektiv, kan muligvis skyldes sammensætning blandt opholdsgrundlag af de indvandrere der er kommet til nabolandene. Ikke desto mindre kan det også skyldes, at de har været markant bedre til at integrere dem. Dette giver derfor anledning til at kommentere på hvilke tiltag vi i Danmark har indført for at integrere indvandrere og diskutere om de har haft den ønskede effekt. Samtidig vil vi komme ind på hvilke tiltag der kunne implementeres med fokus på at få flere indvandrere i beskæftigelse.

8.2 Danske tiltag på integrationspolitik

8.2.1 Virksomhedspraktik

Virksomhedspraktik er en mulighed for at ledige kan komme ud og afprøve et nyt arbejdsområde samt skabe nye kompetencer, dog er praktikken kun en mulighed for personer som vanskeligt kan opnå beskæftigelse. Praktikken er uden løn fra arbejdsgiveren, eftersom den ledige fortsætter på den ydelse f.eks. dagpenge. Der er nogle regler der afholder virksomheder for at misbruge ordningen, hvilket går ud på at forholdet mellem ordinær ansatte og virksomhedspraktikanter samt andre på løntilskudsordningen skal være et rimeligt antal. HK mener at overordnet er tilskudsordningen et godt tiltag, men det skal forekomme at ordningen skal være favorable for den ansatte. HK kritiserer virksomhedspraktik grundet, at brugen af virksomhedspraktikken er kørt af sporet ifølge HK, efter som at der er blevet oprettet alt for mange virksomhedspraktikker. Dette grunder i at kommunerne kan sikre sig en høj refusion fra staten, da det giver en økonomisk fordel på 4 millioner kr. hver gang kommunen har aktiveret 100 personer. Det kan dermed diskuteres, hvorledes de ledige kommer i virksomhedspraktikpladser der overhovedet er relevante, eller om de bliver kastet i praktik der ikke gavner dem, men kun giver kommunerne penge. Det kunne give incitament til ændre på refusionen, så den giver kommunerne en bonus, hvis et bestemt antal stadig er i beskæftigelse i et hvis antal år efter virksomhedspraktik, samt give virksomheden bonus alt efter hvor mange de har ansat et hvis antal år efter virksomhedspraktik. (HK)

Danske socialrådgiverforeningen, kommentere på en undersøgelse omkring integrationspålæg, her for kontanthjælpsmodtagere med flere problemer end ledighed, f.eks. ufaglært, har smerter, lider af depression, samt sprogbarriere, svært ved at komme ud i virksomhederne. Undersøgelsen viser at kun 10% af deltagerne formår at komme i et virksomhedsrettet forløb. Her kan man diskutere om det kunne betale sig at investere i hjælp til de udsatte, såsom uddannelse, støtte til behandling af smerter, psykologhjælp med depression og sprogkurser. (Frederiksen, 2018)

Information kommenter på nogle positive effekter af virksomhedspraktikken, da en effektanalyse af beskæftigelsesministeriet viser at kontanthjælpsmodtagere over 29 år der har været i 4-13 ugers virksomhedspraktik i det private, opnår en fordobling af chancen for at komme i arbejde efter 6 måneder efter praktikperioden er ophørt. Information fremlægger også, at ikke-vestlige indvandrere kan have drage nytte af ordningen, mens det ikke har den store effekt på de svageste kontanthjælpsmodtagere. Information fremstiller at effekterne af

lav uddannet virksomhedspraktik, ikke har den store effekt for højtuddannet, da de bliver “tvunget” i arbejde de er overkvalificeret til. Derfor kan det diskuteres hvorledes man skal bruge en mere målrettet metode til at få de svage kontanthjælpsmodtagere i arbejde, hvor de muligvis ville skulle gennemgå nogle kurser, der skal gøre dem parat til et virksomhedspraktikforløb. (Richter, 2016)

8.2.2 Løntilskud

Et andet tiltag, for at få indvandrere hurtigere i beskæftigelse er en løntilskudsordning for den private sektor. Dette tiltag vil gøre det mere attraktivt for virksomheder at ansætte folk på løntilskud, da deres omkostninger alt andet lige vil blive mindre. Tiltaget kan være med til at øge beskæftigelsesfrekvensen blandt indvandrere, som enten er ufaglærte eller lavtuddannede. Modsat kan dette tiltag dog også påvirke medarbejdere der allerede er ansat. (Beskæftigelsesministeriet, 2020)

Hvis indvandrere og danskere ikke er substitutter, og vi antager at det er grundet indvandreres lavere kvalifikationsniveau, så kan løntilskuddet gøre at man alligevel vil ansætte indvandrere. For hvis kvalifikationer er lavere for indvandrere, så er marginalproduktet lavere, så derfor vil virksomhederne ikke ansætte personen efter en mindsteløn eller overenskomst, da han så vil være overbetalt. Derfor gør løntilskuddet, at omkostningerne forbundet med at hyrer en indvandre falder og hvis det så bliver en løn der matcher den indvandrers marginalprodukt, vil virksomheden gerne ansætte dem. Derfor er løntilskuddet muligvis et forsøg på at sænke omkostningerne forbundet med en indvandre, så han bliver, den løn virksomhederne skal give efter tilskuddet, værdig.

Hvis vi antager at indvandrere og danskere er tilnærmelsesvis substitutter for hinanden, så vil løntilskuddet gøre det fordelagtigt for virksomheden at erstatte indfødt arbejdskraft med en udenlandsk arbejder. At en indvandre og en dansker er tilnærmelsesvis substitutter, kan betyde at der måske er sprogfærdigheder der adskiller dem eller kulturelle dele der gør det mere attraktivt at ansætte en dansker, fordi det gør han fungere bedre i virksomheden, men at de kan udføre det samme stykke arbejde. Med løntilskuddet, vil man dog gøre det mere attraktivt at ansætte en indvandrers der er tilnærmelsesvis substitut med danskere, da man ikke ville opleve en stor nedgang i produktiviteten, men omkostninger falder betydeligt. Så vil indvandrere gå ind og erstatte danskeren på baggrund af løntilskuddet. Dette giver en lavere indtægt til det offentlige, da der nu er en udgift forbundet med den ansatte på løntilskud.

Her kan man diskutere om et midlertidigt tilskud til lavere omkostning ved at ansætte en indvandrers er vejen frem. For hvis perioden for løntilskuddet udløber, ville der igen være incitament for virksomheden til at ansætte danskeren igen. Men spørgsmålet er så om staten benytter den rette strategi med løntilskud til at integrere udenlandsk arbejdskraft. Man kunne vel i stedet prøve at gøre den udenlandske arbejdskraft til perfekte substitutter. Dette kunne gøres ved at forbedre indvandrerens kvalifikationer inden man sendte dem på arbejdsmarkedet.

8.2.3 Lavere mindsteløn

En af de måder hvorpå man kan få flere indvandrere ud i arbejde, er ved at gøre det mere attraktivt for virksomheder at ansætte dem. Dette kan opfyldes, ved at sænke mindstelønnen for arbejde. På den måde gør man omkostningerne, forbundet med at ansætte flere, mindre og dette skaber incitament for virksomhederne til at ansætte flere. Der vil derfor være en positiv effekt forbundet med lavere mindsteløn, nemlig en højere beskæftigelse blandt indvandrere, men også indfødte i landet. For de offentlige finanser, vil det derfor betyde mindre på offentlig forsørgelse og dermed mindre udgift, samtidig med flere i beskæftigelse og dermed højere indtægt til staten.

En negativ effekt af dette, kan så komme i form af at man sænker indkomstniveauet blandt indfødte i befolkningen. For hvis man før var betalt en mindsteløn og mindstelønnen falder, vil man der være overbetalt i f. t. For. Dette ville resultere i at nogle af dem der havde den høje mindsteløn ville få en endnu lavere løn og der vil derfor ske en omstrukturering blandt personer der ligger omkring mindstelønnen. Dette skaber en større ulighed i indkomstfordelingen i samfundet. Dette bygger dog på at dem uden for beskæftigelse, antager det er indvandrere, er substitutter for dem i beskæftigelse. Derfor vil en sænkning af mindstelønnen, gøre at en indvandrer, vil kunne erstatte dem i beskæftigelse.

Hvis man sænkede mindstelønnen, ville nogle virksomheder måske stadig ansætte indfødte på baggrund af f.eks. sprogfærdigheder eller andet og man ville derfor ikke integrere indvandrere bedre end før. Dog ville man kunne det hvis man sænkede mindstelønnen udelukkende for indvandrere. Dette vil dog gøre det mere attraktivt for nogle virksomheder at ansætte en indvandrer, frem for en dansker givet de har samme kvalifikationer. Dog er en såkaldt indslusningsløn muligvis en god ting. En indslusningsløn gør at indvandrere bliver billigere for virksomheden i en periode og dermed opbygger de kvalifikationer. Når perioden er afsluttet, vil indvandrerne have højere kvalifikationer og dermed kunne tilegne sig den højere løn. Dette fungerer på samme måde som løntilskud for en periode.

8.2.4 Styrke forskerordningen

For at øge antallet af højtuddannede udlændinge på det danske arbejdsmarked, har Danmark allerede indført et tiltag, som hedder forskerordningen. Forskerordningen går kort ud på, at hvis en virksomhed efterspørger en højtuddannede/højtlønnede udlændinge, så kan arbejdstageren betale en lavere skat af lønnen i syv år. Skatten for en udlænding, som opfylder betingelser for at få forskerordning, skal betale bruttoskat på 27% og am-bidrag, så i alt 32,84% af deres løn. (Skat)

Derfor kan en måde for at styrke forskerordningen være ved, at nedsætte bruttoskatten, for at tiltrække flere højtuddannede eller højtlønnede udlændinge til det danske arbejdsmarked. På kort sigt, vil en lavere skat i forskerordningen få flere højtuddannede til Danmark, mens det på længere sigt, kan give flere arbejdspladser, da højtuddannede kan bringe innovation med til Danmark og derfor starte noget nyt op og derved vil beskæftigelsesfrekvensen kunne stige i forhold til lavtuddannede eller lavtlønnede på lang sigt. (Uddannelses- og forskningsministeriet, 2010)

En anden måde Danmark kan styrke forskerordningen på end at sænke skatten mere, er ved at forlænge perioden i forhold til hvor mange år, man kan bruge forskerordningen. F.eks. kunne man forlænge forskerordningen fra syv år til ti år. Dette vil få de højtuddannede eller højtlønnede udlændinge til at arbejde i Danmark i længere tid. For som det er i dag, så kan dem der er på forskerordningen flytte ud af Danmark efter de syv år, og derfor kan det være at de ikke giver flere arbejdspladser på lang sigt. Men hvis man forlænger perioden, så kan det give større incitament til at blive i Danmark og for nogle udlændinge opbygger et netværk i landet, og man vil dermed opnå den tidligere nævnt effekt på lang sigt. Ulempen ved at regulere på hvor mange år udenlandske højtuddannede skal begunstiges er, at det på sigt kan forværre konkurrencen mellem indfødt og udenlandsk. Da vi tidligere har nævnt, at forskerordningen blev indført fordi samfundet efterspurgte højtuddannet arbejdskraft er det jo ikke ens betydning med, at man på længere sigt stadig vil efterspørge dette.

8.2.5 Beløbsordningen

Beløbsordningen er et tiltag der har til formål at tiltrække højtuddannede udenlandsk arbejdskraft til landet. Ordningen går ud på at man skal være tilbudt eller søge et arbejde i Danmark, som indbringer en indkomst på minimum 436.000 kr. om året. Hvis man opfylder det, så får man automatisk opholds- og arbejdstilladelse i den periode man arbejder, samt andre velfærdsgoder såsom sundhed, undervisning mv. dog må familiemedlemmer ikke modtage offentlige ydelser, man skal derfor være i stand til at forsørge sig selv og ens familiemedlemmer.

En særdeles positiv effekt af beløbsordningen er, at vi får tiltrukket en mængde højtuddannede arbejde, som kan komplementere arbejdsudbuddet i Danmark og medbringe en indkomst til det offentlige. Ikke nok med at de indbringer det offentlige en indtægt, så er det også en ordning der gavner danske virksomheder. For virksomhederne kan ved de nedsatte barrierer for indtrædelse på arbejdsmarkedet, nemmere tiltrække nødvendige medarbejdere fra udlandet til. At virksomhederne kan tiltrække nødvendig arbejdskraft, er på lang sigt medvirkende til vækst i samfundet. (Klintfelt)

En af de mindre positive effekter er hvis personer på beløbsordningen mister deres job. Hvis en person på beløbsordningen mister deres arbejde, har de mulighed for at forlænge deres ophold med 6 mdr. til evt. at finde nyt arbejde. Hvis ikke de formår det, mister de retten til at opholde sig i landet. Der er derfor en risiko forbundet med beløbsordningen, for folk der vælger at flytte til Danmark og arbejde. Dette kan selvfølgelig få nogle udenlandske arbejdere til at vælge ordningen fra, men igen er der oftest længere opsigelser forbundet med de højindkomst erhverv.

En af de ting der også har en tiltrækningskraft på udenlandske arbejdere der går under ordningen, er at de får velfærdsgoder under deres ophold. Dette inkluderer f.eks. sundhed som nogle udenlandske arbejder finder meget attraktivt. De offentlige velfærdsgoder er dermed en tiltrækningseffekt for udenlandske arbejdere, der ønsker at komme hertil på beløbsordningen.

9. Konklusion

Først og fremmest kan vi konkludere, at der igennem de sidste 20 år er sket en markant stigning i antal af indvandrere i Danmark. Den mest markante udvikling stammer fra indvandrere med ikke-vestlige indvandrere, men andelen af vestlige indvandrere har også oplevet en stigning.

Det ses tydeligt, at det hyppigste opholdsgrundlag for ikke-vestlige indvandrere er studie i perioden 2004 til 2008, mens den er asyl og familiesammenføring fra 2014 til 2016. Hos de vestlige indvandrere er det generelt erhverv og studie som ligger til grund for indvandring, hvor efterspørgslen efter arbejdskraft følger konjunkturændringerne. På baggrund af denne stigning vil det derfor påvirke det danske arbejdsmarked. Vi kan ud fra den neo-klassiske arbejdsmarkedsteori konkludere, at indvandringen vil have en positiv effekt på arbejdsmarkedet generelt. Dog kan vi ud fra vores empiriske undersøgelser ikke direkte konkludere, at indvandringen har haft en betydelig effekt på løn og beskæftigelse på arbejdsmarkedet. Resultaterne er tvetydige og det er svært at komme frem til en konkret konklusion. Longhi (2005) fandt f.eks. ud af at når indvandringen stiger med ét procentpoint, så falder lønningerne blandt indfødte med -0,119%. Samtidig fandt Dustmann (2013) frem til at gennemsnitslønnen stiger som følge af indvandringen. For de personer med indkomster over de 20. percentil får stigningen i lønnen og dem under får nedgang i lønnen som følge af indvandringen.

Ydermere kan det konkluderes, at hvis indvandrere kommer til Danmark og ikke kommer i beskæftigelse vil de blot fremstå som en udgift på de offentlige finanser. Dette kan ses ud fra rapporter foretaget af Rockwool Fonden og Finansministeriet, hvor det konkluderes, at nettobidraget for ikke-vestlige lande er forværret i perioden 2000 til 2018. Det skyldes et stigende antal ikke-vestlige indvandrere kombineret med en i forvejen lav beskæftigelsesfrekvens. Siden 2015 har man dog set en positiv udvikling, hvor underskuddet i 2015 var på 37. mia. kr. som er forbedret i 2018 hvor underskuddet var på 33 mia. kr. Den positive udvikling siden 2015, skyldes at beskæftigelsen blandt ikke-vestlige indvandrere har været stigende, som vil sige at flere er blevet selvforsørgende. Derudover har indvandrere og efterkommere af vestlig oprindelse haft et positivt nettobidrag igennem hele perioden, samtidig med den er vokset siden 2014. At deres nettobidrag har været voksende, betyder ikke nødvendigvis at de har opfyldt deres potentiale, men at vi får flere vestlig i beskæftigelse har en særdeles positiv effekt på de offentlige finanser. Sammenlagt kan vi konkludere, at

nettobidraget for den samlede mængde indvandrere dog stadig er negativt. Dette skyldes i store træk at underskuddet for gruppen af ikke-vestlig herkomst er stor, samtidig med det ellers positive nettobidrag fra vestlige ikke kan udligne underskuddet. Derfor har indvandringen som den ser ud i 2018, været en økonomisk byrde for samfundet samlet set.

Eftersom vi har konkluderet at nettobidraget fra de vestlige og ikke-vestlige indvandrere er negativt, kan det tyde på, det er besværligt at få de ikke-vestlige indvandrere integreret på det danske arbejdsmarked. Efter at have redegjort for erhvervsfrekvensen og beskæftigelsesfrekvens hos Norge og Sverige ses det, at de er bedre end Danmark, til at få indvandrere i beskæftigelse. Dette vil altså sige, at på baggrund af de nordiske lande kan vi konkludere, at Danmark har været mindre effektive til at integrere udenlandsk arbejdskraft end Norge og Sverige. Der er i diskussionen derfor lagt vægt på hvilke tiltag man fra dansk side har indført i forsøget på at gøre indvandrere mere aktive på arbejdsmarkedet, samtidig med at diskutere hvad Danmark ellers burde gøre for at forbedre integrationen på arbejdsmarkedet. Lavere mindsteløn, løntilskud og virksomhedspraktik er f.eks. tiltag der har henblik på at få flere indvandrere ud i beskæftigelse. Til trods for at de alle formår at øge beskæftigelsen, er der forskel på hvilke negative konsekvenser det medfører. f.eks. er løntilskud et tiltag der kan øge incitamentet for virksomhederne til at erstatte deres indfødte ansatte med en indvandrer. på den måde får vi ikke flere personer i beskæftigelse. Lavere mindsteløn medfører f.eks. også at der er nogle indfødte der bliver ramt hvilket skaber større ulighed i samfundet.

Til sidst kan hovedspørgsmålet i problemformuleringen, hvilken økonomisk effekt har immigrationen haft for den danske samfundsøkonomi, besvares. Besvarelsen lyder på, at immigrationen har haft en negativ effekt på den danske samfundsøkonomi de sidste 20 år. Årsagen til dette forklares primært gennem det negative nettobidrag fra de ikke-vestlige indvandrere til de offentlige finanser. Dog er det vigtigt at påpege, at det negative nettobidrag er blevet mindre i løbet af årene, hvilket tyder på, at den økonomiske effekt forbundet med indvandring er blevet forbedret.

10. Referencer

- Beskæftigelsesministeriet. (28. maj 2020). Trepartsaftale: Over fem mia. kr. skal holde hånden under lærlinge, elever og virksomheder. Hentet 30. maj 2020 fra <https://bm.dk/nyheder-presse/pressemeddelelser/2020/05/trepartsaftale-over-fem-mia-kr-skal-holde-haanden-under-laerlinge-elever-og-virksomheder/>
- Bjerre, J., Drescher, M., & Tofting, K. (2019). *Indvandrere og efterkommere i de nordiske lande*. Hentet maj 2020 fra <https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetAnalyse.aspx?cid=32554>
- Borberg, H. v. (2019). *Integration - Her går det godt* (1. udg.). Djøf Forlag. Hentet maj 2020 fra https://books.google.dk/books?id=BuTJDwAAQBAJ&pg=PT70&lpg=PT70&dq=nettobidrag+forbedret+2014&source=bl&ots=0z5hjvXPeb&sig=ACfU3U0zdpZK0Nx7mHNobECptOCRXhXW7A&hl=da&sa=X&ved=2ahUKEwjN_6aC3M_pAhVFQxUIHX1VBXcQ6AEwBHoECAoQAQ#v=onepage&q&f=false
- Borjas, G. (2020). *Labor Economics* (8. udg.).
- Borjas, G. J. (december 1994). The economics of immigration. *American Economic Association*. Hentet maj 2020 fra https://www.jstor.org/stable/2728791?seq=1#metadata_info_tab_contents
- Borjas, G. J. (2003). *THE LABOR DEMAND CURVE IS DOWNWARD SLOPING*:. Cambridge: National Bureau of Economic Research. Hentet maj 2020 fra <https://www-nber-org.zorac.aub.aau.dk/papers/w9755.pdf>
- Calmfors, L., Sanchez-Gassen, N., & Nilsson, K. (29. maj 2019). Forskere: Sådan får nordiske lande indvandrere i arbejde. Hentet 31. maj 2020 fra <https://www.altinget.dk/artikel/forskere-saaan-faar-nordiske-lande-indvandrere-i-arbejde>
- Dahl, K. T. (10. april 2017). Facebook opslag. Hentet maj 2020 fra https://www.facebook.com/pg/Kristian-Thulesen-Dahl-531761723507375/posts/?ref=page_internal
- Danmarks Statistik . (u.d.). FOLK2: Folketal 1. januar efter køn, alder, herkomst, oprindelsesland og statsborgerskab. Hentet 20. maj 2020 fra <https://www.statistikbanken.dk/10024>
- Danmarks Statistik. (2019). *Danmarks Statistik*. Hentet 23. maj 2020 fra <https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=29445&sid=indv2018>
- Danmarks Statistik. (2019). *Indvandrere i Danmark* . Danmarks Statistik. Hentet maj 2020 fra <https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=29446&sid=indv2019>
- Danmarks Statistik. (u.d.). RAS200: Erhvervs- og beskæftigelsesfrekvenser (ultimo november) efter område, herkomst, alder (16-64 år), køn og frekvens. Hentet 24. maj 2020 fra <https://statistikbanken.dk/statbank5a/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=RAS200&PLanguage=0&PXSID=0&wsid=cftree>
- Danmarks Statistik. (u.d.). RAS311: Beskæftigede (ultimo november) efter branche (DB07), herkomst og køn. Hentet 24. maj 2020 fra <https://www.statistikbanken.dk/10024>
- Danmarks Statistik. (u.d.). VAN66: Opholdstilladelser (år) efter opholdstilladelsestype og statsborgerskab. Hentet 20. maj 2020 fra <https://www.statistikbanken.dk/10024>
- De økonomiske Råd. (2017). *Udenlandsk arbejdskraft*. Hentet maj 2020 fra https://dors.dk/files/media/rapporter/2017/F17/kap_iv/f17_kap_iv_udenlands_arbejdskraft.pdf
- Den Europæiske Union. (u.d.). *Den Europæiske Union*. Hentet 21. maj 2020 fra https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_da
- Dustmann, C., Frattini, T., & Preston, I. P. (2011). *The Effect of Immigration along*. Oxford University Press. Hentet maj 2020 fra

- <https://www.ucl.ac.uk/~uctpb21/Cpapers/Review%20of%20Economic%20Studies-2013-Dustmann-145-73.pdf>
- Finansministeriet. (2017). *Økonomisk analyse: Indvandreres nettobidrag til de offentlige finanser*. København K.: Finansministeriet. Hentet maj 2020 fra <https://fm.dk/media/15269/indvandreresnettobidragtildeoffentligefinanser.pdf>
- Finansministeriet. (2018). *Fremskrivning af indvandreres nettobidrag til de offentlige finanser*. Hentet 31. maj 2020 fra https://fm.dk/media/15363/Fremskrivningafindvandreresnettobidragtildeoffentligefinanser_OeA_maj2018.pdf
- Finansministeriet. (2018). *Økonomisk analyse: Indvandreres nettobidrag til de offentlige finanser i 2015*. København K.: Finansministeriet. Hentet maj 2020 fra https://www.altinget.dk/misc/Indvandreres%20nettobidrag%20til%20de%20offentlige%20finanser%20i%202015_oekonomisk%20analyse.pdf
- Finansministeriet. (April 2019). *Økonomisk analyse: Indvandreres nettobidrag til de offentlige finanser i 2016*. Hentet 31. maj 2020 fra https://fm.dk/media/18011/indvandreres_nettobidrag_til_de_offentlige_finanser_i_2016_a.pdf
- Foged, M. (2014). Positive effekter af diversitet. Danmark. Hentet maj 2020 fra https://www.djoef-forlag.dk/openaccess/samf/samfdocs/2014/2014_4/samf_2014_4_3.pdf
- Foged, M., & Peri, G. (2015). *Immigrants' Effect on Native Workers*. Bonn: IZA. Hentet maj 2020 fra <http://ftp.iza.org/dp8961.pdf>
- Frederiksen, L. Ø. (27. September 2018). Virksomhedspraktik er nyttesløs for en stor gruppe af ledige. Hentet maj 2020 fra <https://socialraadgiverne.dk/virksomhedspraktik-er-nyttesloes-for-en-stor-gruppe-af-ledige/>
- Gerdes, C., Schultz-Nielsen, M. L., & Wadensjö, E. (2011). *Indvandringens betydning for de offentlige finanser Danmark*. Odense: Rockwool Fondens Forskningsenhed. Hentet fra https://www.rockwoolfonden.dk/app/uploads/2015/12/Indvandringens-betydning_24.pdf
- HK. (u.d.). *Virksomhedspraktik*. HK. Hentet maj 2020 fra <https://www.hk.dk/raadogstoette/loentilskud/virksomhedspraktik>
- Klintfelt, T. M. (u.d.). Gevinster ved beløbsordningen. *Dansk Industri*. Hentet 31. maj 2020 fra <https://www.danskindustri.dk/arkiv/analyser/2019/5/gevinster-ved-belobsordningen/>
- Lenler, J. (27. Januar 2002). Fagbevægelsen afviser lavere mindsteløn for indvandrere. Hentet 31. maj 2020 fra <https://politiken.dk/oekonomi/art4940086/Fagbev%C3%A6gelsen-afviser-lavere-mindstel%C3%B8n-for-indvandrere>
- Longhi, S., Nijkamp, P., & Poot, j. (2005). *A META-ANALYTIC ASSESSMENT OF THEEFFECT OF IMMIGRATION ON WAGES*. Blackwell Publishin ltd. Hentet maj 2020
- Malchow-Møller, N., Munch, J. R., & Skaksen, J. R. (2009). *Do Immigrants Take the Jobs of Native Workers?* Bonn: IZA. Hentet maj 2020 fra <http://ftp.iza.org/dp4111.pdf>
- Malchow-Møller, N., Munch, J. R., & Skaksen, J. R. (2012). *Do Immigrants Affect Firm-Specific Wages?* The Scandinavian Journal of Economics. Hentet maj 2020 fra <https://onlinelibrary-wiley-com.zorac.aub.aau.dk/doi/epdf/10.1111/j.1467-9442.2012.01720.x>
- Nissen, L. S. (31. oktober 2015). Indvandring - gevinst eller byrde? Hentet maj 2020 fra <https://www.berlingske.dk/samfund/indvandring-gevinst-eller-byrde>
- OECD. (2018). *Settling in 2018: Indicators of immigrant integration*. OECD. Hentet maj 2020 fra <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1591001067&id=id&accname=guest&checksum=B1DFD5C5AB481E06F6DD44C1F5B4992>

- Richter, L. (25. april 2016). Virksomhedspraktik virker - nogen gange. Hentet maj 2020 fra <https://www.information.dk/indland/2016/04/virksomhedspraktik-virker-nogen-gange>
- Ritzau. (04. maj 2016). Flygtninge ventes at gavne dansk økonomi. Hentet maj 2020 fra <https://jyllands-posten.dk/indland/ECE8633361/flygtninge-ventes-at-gavne-dansk-oekonomi/>
- Schultz-Nielsen, M. L., & Tranæs, T. (2014). *Indvandre og danskeres nettobidrag til de offentlige finanser*. København K: Rockwool Fondens Forskningsenhed. Hentet Maj 2020 fra https://www.rockwoolfonden.dk/app/uploads/2015/12/Arbejdsrapport_30_Final.pdf
- Skat. (u.d.). Forskerordningen. Hentet 31. maj 2020 fra <https://skat.dk/skat.aspx?oid=2234885>
- Statistikmyndigheden SCB. (u.d.). Indvandring og emigrationer efter fødeland og køn. År 2000 - 2019. Hentet maj 2020 fra http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__BE__BE0101__BE0101J/ImmiEmiFod/
- Statistisk sentralbyrå. (u.d.). 10677: Innvandring, utvandring og nettoinnvandring, etter landbakgrunn og fra- og tilflyttingsland 2005 - 2019. Hentet maj 2020 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/10677/>
- Toft, L. V., & Dolmer, S. E. (17. februar 2020). Lavere andel offentligt forsørgede. København S. Hentet maj 2020 fra <https://www.kl.dk/media/23218/lavere-andel-offentligt-forsorgede-blandt-ikke-vestlige-indvandrere.pdf>
- Uddannelses- og forskningsministeriet. (07. december 2010). Danmark skal være attraktivt for højtuddannede udlændinge. Hentet 31. maj 2020 fra <https://ufm.dk/aktuelt/pressemeddelelser/arkiv/2010/danmark-skal-vaere-attraktivt-for-hojtuddannede-udlaendinge>